

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI

UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE V LJUBLJANI**

7-8
1931
LETO XXXII

„Slovenski učitelj“ izhaja mesečno. / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ul. 14, „Stan in dom“ ob Tržaški cesti / Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ul. 6
Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij Slovenskega učitelja
Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč

Vsebina št. 7.—8.: Jezus pedagog. Ivan Vindišar. — Nekaj nasvetov mladi učiteljici ob njenem vstopu v življenje. Ivanka Cegnar. — Pisma podeželskemu učitelju. Po A. Heinenu priredil Boris Grad. — Tri pedagoška predavanja o moderni osnovni šoli. F. Lužar. — Švicarsko šolstvo. Dr. L. Sušnik. — Še nekaj dogodkov iz mojega življenja na Preloki. Iv. Hribski. — Zborovanje Slomškove družbe na Brezjah. — Književnost. — Zapiski.

Glasbena priloga: 5. Stanko Premrl: **Venčarica.**

Položnica poštne hranilnice za »Slomškovo družbo« ima štev. 10.073.

Razpis tečaja

Slovenska Šolska Matica razpisuje natečaj za temo:

»**KAKŠNO VZGOJO ZAHTEVA GOSPODARSKO ŽIVLJENJE OD NAŠEGA ČLOVEKA?**«

Natečaja se more udeležiti vsakdo. Obseg naj bo najmanj ena pola, največ pa tri pole. Razpisane so za temo tri nagrade: prva v znesku Din 1500, druga Din 1000 in tretja Din 500. Najboljši rokopis SSM v svojih publikacijah natisne ter mu prisodi še običajni honorar. Rokopisi naj se pošljejo tajništvu Slov. Šol. Matice do 1. februarja 1932. — Tajnik.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji.

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljsko in šolarsko. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXII.

Ljubljana, 1. septembra 1931.

ŠTEV. 7-8

Jezus pedagog.

Ivan Vindišar.

Dva referata pri šolskih konferencah.

II. Način vzgoje.

U v o d:

(Konec.)

1. Prvi pogoj uspešne vzgoje je vzgojiteljeva osebnost. Ako se vzgojitelj zaveda svoje avtoritete, vsled katere je božji sodelavec na dušah, ki jih ljubi nesebično; ako je sam nravno visoko stoječ značaj, bo vsled vzvišenega pojmovanja vzgojnega dela in vsled notranje usovernosti znal tudi pravilno uporabljati vzgojna sredstva.

Vzgojna sredstva so bistvena vedno ista, ker je človeška narava v vseh časih enaka, le da jih vzgojitelji niso vedno smotreno, človeški naravi in namenu vzgoje primerno rabili. Tako očitajo pedagogi iz delovne šole starejšim, da so bili ti preabsolutistični ter da so premalo upoštevali učenčevo svobodo. Obdelovali, da so jih kot mrtvo tvarino in ne kot notranje svobodna bitja. Ubijali da so njih osebnost in iniciativnost, samodejavnost. Bili da so enostranski; razvijali so le razum, ne pa tudi zadosti voljo in čuvstva. Bilo da je preveč teorije, a premalo vaje in življenja. In ti očitki niso povsem neopravičeni! Zato kliče delovna šola upravičeno: »Nazaj k pristnemu, naravnemu, prvotnemu! Vzgojajmo celega človeka za dejansko življenje!«

In kako je delal Jezus, najpopolnejša osebnost, Bog-človek, ljubezen, modrost in svetost sama. Nihče ni jasneje pojmoval namena vzgoje in ni znal uporabljati bolj smotreno vzgojnih sredstev kot Jezus-pedagog. Rabil je vsa znana vzgojna sredstva, ko je učil, z besedo in zgledom dajal zapovedi in prepovedi; obetal plačilo in kazen in naučeno preizkušal z vajo v življenju. Posluževal pa se je odlično tudi nadnaravnih sredstev milosti, zlasti molitve. A nedosegljiv vzor nam bo vedno v individualni vzgoji. — Pa pogledjmo vse to podrobneje!

1. Splošna načela in sredstva.

1. Cilj: Čemu? Način vzgoje zavisi v veliki meri od cilja, ki si ga vzgojitelj stavi. Neredko si ga je zastavil enostransko, tako, da je bil glavni cilj vzgoje telovno krepak človek, drugič razumarski, in zopet človek, ki naj bi živel le za skupnost, družbo, državo brez ozira na osebo

(Rusija!) itd. Jezus ga je postavil visoko, ne blizu: zadnji cilj so nebesa, blaženstvo, Bogu bližje pa krepostno življenje posameznika, torej zlasti vzgoja duše. »Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi, pa pogubi svojo dušo! In kaj res more biti važnejše? Zato noben pravi vzgojitelj mladine, ki hoče njeno pravo srečo; ne bo šel preko tega: ta cilj mu bo vedno pri vseh predmetih zvezda vodnica, ki bo usmerjal enotno vse poučevanje v soli.

2. Koga? Kakšnega? Jezus je poznal človeka, ki ga je vzgajal za visoki cilj. Saj se prava vzgoja prilagodi gojenčevi naravi in potrebam. Jezus je vedel, kaj ima človek odličnega in dobrega, pa tudi slabega. Otrok božji je, neumrljiv, svoboden, a po izvirnem grehu p o k v a r j e n , dasi ne popolnoma. Potrebno je okrepiti zlasti oslABLJENO voljo, da bo vladala neurejena in nevarna nagnjenja. Zato je nujno zunanje vodstvo, a sodelovati, soodločati mora gojenec sam, tako, da bo znal končno tudi sam svojo svobodo prav rabiti. Kako je Jezus cenil človeško svobodo! Če hočeš priti v življenje, spolnuj zapovedi? (Mark 19.19.) Tudi tedaj ko gre za popolnost: »Če hočeš biti popoln, prodaj svoje premoženje in hodi za menoj? (Mat 9. 21.) Ker je pa po izvirnem grehu slab, si mora delati tudi silo, nujno je zatajevanje. Ozka so vrata in tesna je pot v življenje« (Mat 7. 14). »Če hoče kdo priti za menoj, naj se odpove samemu sebi in vzame nase svoj križ!«

3. P o u k . Kaj je Jezus učil? To nas danes toliko ne zanima, dasi so bile važne in deloma popolnoma nove resnice in kreposti, ki jih je oznanjal — in oznanjal neutrudljivo, neprestano ob vsaki priliki; zlasti o cilju in sredstvih, da ga dosežemo: o nebeškem Očetu, ki nas vse ljubi svoje otroke, ki naj bi tudi njega in med seboj se ljubili kot člani ene božje družine, katerih dom je pri nebeškem Očetu. Vanj naj bi verovali, upali, svetu se odpovedali, čisto živeli, molili, iskali opore v zakramentih, vse to pa pod vodstvom vidne, od njega ustanovljene in pooblašene Cerkve. — Bolj nas zanima način, k a k o je učil. Splošno velja: učil je lepo, poljudno, prepričevalno, privlačno, primerno za izobražene in preproste, naravno in brez truda. Jezuit Pesch poudarja v svoji knjigi zlasti zadnje: »Kot daje studenec brez truda vodo in kot poljedelec seje, izruje lahko in prikupno, tako seje tudi Zveličar prikupljivo setev svojega nauka.« Vsi so ga radi poslušali, ker je rabil tako lepe primere iz vsakdanjega življenja iz narave (sol, luč, ptice, lilije, vinska trta, seme, gorčično zrno, jagnje, dobri pastir) . . . in globoko vzvišene, dasi lahko umljive prilike (usmiljeni Samarijan, bogatin in ubogi Lazar, 10 devic, farizej in cestinar, plevel in pšenica, izgubljeni sin . . .) Nebesa primerja krasni palači (Jan 14. 12) z mnogimi sedeži (Luk 13. 25), veliki družinski hiši, veličastni ženitnini (Mat 22. 2) velikemu, večnemu kraljestvu (Mt 5. 3); jasno za razum, privlačno za voljo, bujno za domišljijo! »Kolika čast, koliko veselje za vse udeležence! Če upoštevamo še, da je tako vzorno poučevanje spremljalo še cela vrsta čudežev in pa Jezusova svetost, zgled in bogata milost,

potem razumemo, da so cele (tisočglave) množice šle za Učenikom tudi v puščavo in vztrajale pri njem več dni in pozabile na jed in pijačo.

Delovna šola zahteva tudi od učitelja, da učno snov obvlada popolnoma, da je spreten in gibčen v metodičnem postopanju in disponiranju učne stvarine.

4. Vzgoja. Plačilo in kazen. A Jezus je učil razmeroma malo novega, omejil se je na najvažnejše, goli radovednosti ni ustregel (n. pr. »Gospod, bo li malo Zveličanih!«) »Prizadevajte si, da vstopite skozi ozka vrata.« Glavno mu ni bil razum, marveč volja in srce: dvigniti človeka iz omejene sebičnosti k velikodušni božji službi! Zakaj? Najvišji nagib je ljubezen, da vrši zapovedi, a tudi svete če hoče: nižji nagibi so pogosto plačilo in kazen. Jezus veliko zahteva, a tudi veliko obeta. Meschler pravi: »Evangelij prekipeva obljube in plačila.« Tako pogosto kliče »blagor!« »Blagor vam!« In kjer najde kaj dobrega, to rad prizna in tudi rad pohvali. N. pr. »Toliko vere še nisem videl«. (Mat. 8. 10.) Graja, preti in kaznuje tudi (očišč. templja!) a le včasih, bolj redko kot hvali. Mi? Rajši prej!? — Jezus graja šele, ko vse drugo nič ne izda. Javno graja in preti farizejem šele v tretjem letu, ko so mu že stregli po življenju. Judeža svari pravočasno, mirno, a odločno že leto dni pred podlim izdajstvom. Kako se trudi še zadnje trenutke, da bi ga odvrnil od usodnega koraka. Kako obzirno ravna z njim še pri zadnji večerji in na Oljski gori! Kak vzor!

5. Vaja. S poukom in vzgojo je v najožji zvezi vaja, le tisti kaj zares zna, in je vzgojen, ki zna pridobljeno uporabiti v življenju. Zato so v šoli tako važne naloge in izpraševanja, pri verouku pa skupne verske vaje: molitev, maša, zakramenti. In delovna šola goji tudi zlasti dejanje in življenje! Jezus je svoje vadal zlasti v veri in zaupanju (ko ga prosita dva slepca, naj ju ozdravi [Mat. 7. 28.], vpraša Jezus: »Ali verujeta, da morem to storiti?« »Da, Gospod!« »Zgodi se vama po vajini veri.« Kananejski ženi: »O žena, velika je tvoja vera [Mat. 15. 28.], zgodi se ti, kakor želiš.« Nememu obsedencu [Mk. 9. 22]: »Vse je mogoče za tistega, ki veruje!« 10 gobavcev: vrnivšemu: »Tvoja vera te je rešila.« Enako kraljevega uradnika iz Kafarn. [Jan. 4. 20.] Sestri Lazarja [Jan. 11. 6.], pa tudi v ponižnosti in neizprosni odpovedi jih vadi (zlasti svoje apostole, pa tudi navadne vernike: pozivlja jih, naj zaradi Boga in duše bodo pripravljeni pretrgati vse tiste vezi, ki jih spravljajo v nevarnost za zveličanje: napovedo naj torej odločen boj neodločnosti in polovičarstvu!). — Dvakrat v preizkušnjo razpošlje Jezus svoje učence na poskusno oznanjevanje evangelija in jim da na pot modra navodila (G. Mat. 10, 1—42 in Luk. 10. 1—24): enkrat 22 apostolov, drugič 72 učencev. Ko mu vrnivši vsi veseli poročajo o uspehih in moči celo nad hudimi duhovi, jim pravi, da jim da novega poguma in veselja za delo: »Ne veselite se tega, marveč, da so vaša imena zapisana v nebesih.« Ali niso take preizkušnje v malem za zavodne gojenke (počitnice), ter se pokažejo, izkažejo ali morda izkazijo sadove vzgojnega dela?

III. Individualna vzgoja.

1. Za nas vzgojitelje silno zajemljiva je Jezusova sposobnost, da se je znal prilagoditi vsakemu človeku in družabnemu razredu. Občudujemo opravičeno Jezusa, s kakšno psihološko fineso zna ravnati z vsakim, kakor je prav zanj primerno. Tudi v tem razodeva pravo božjo modrost. — V malem jo mora imeti vsak pedagog: vzgoja mora biti individualna.

Pisatelj jezuit Meschler podrobno analizira tudi to stran Jezusovega vzgojnega dela, enako jezuit P. Pesch v »Christliche Lebensphilosophie«, naš škof dr. A. B. Jeglič pa v »Mesiji«, zlasti, kako to Jezus udejstvuje na apostolih. — Drugače postopa Jezus ko uči in vzgaja preprosto ljudstvo, drugače ravna zopet z odličnimi, bogatimi in učenimi. Kako dober in plemenit je z grešniki in kako skrben z apostoli in lahkovernimi!

2. Značilno za Jezusovo delo med preprostimi ljudmi je njegova lastna preprostost, dobrota in jasnost; v pridigi na gori je za to najlepši vzgled (Mat. 5. 7.). Uči splošnoveljavno pravne nauke, a te nazorno, živo za domišljijo in razum, voljo pa pridobiva z dobroto: veliko zna potrpeti, v sili pomaža (pomnoži dvakrat kruh). — Do odličnih in bogatih je rezerviran a zelo obziren in uslužen. Kot se vidi iz ravnanja s stotnikom, ki mu ozdravi hlapca (Mt. 8. 5.) in z bogatim Jairom (Mk. 5, 36), ki mu ozdravi hčer. Z odličnimi je prijazen in potrpežljiv, kot n. pr. z Nikodemom (Jan. 3.), ki mu popolnoma zaupa in razodene najgloblje skrivnosti krščanstva, ali s trdovratnimi in nevernimi, ki jim na njih zvita, zlobna vprašanja vedno odgovarja mirno, a duhovito (javno jih razkrinka šele proti koncu javnega delovanja (Mt. 2. 3.). Do grešnikov je mil in jih išče poln sočutja, saj pozna človeško slabost. Nisem prišel (Luk. 5. 32.) v pokori očistiti pravičnih, ampak grešnike, »ne potrebujejo zdravnika zdravi, ampak bolni« (Mk. 2. 16.).

Dviga in vzpodbuja jih s krasnimi prilikami o božjem usmiljenju (o izgubljeni ovci, sinu, drahmi), toplo jih brani pred sovražniki (očitna grešnica). In ko se izpreobrnejo, je njihov resnični prijatelj (Marija Magdalena v Betaniji). Kako zna vsled svoje božje vsevednosti in plemenitosti z njimi ravnati!

Samarijanko vodi stopnjema do vere in izpreobrnjenja (treba pozorno prečitati le dogodek s Samarijanko ob Jakobovem studencu, da se o tem prepričamo, Jan. 4. 1—42.). Najprej imenuje Jezusa Juda, nato Gospoda, potem preroka in slednjič kristjana. Jezus ne pridobi le nje, marveč celo mesto Siham.

3. Podobno vzgaja apostole za njih važno apostolsko službo: silno modro, skrbno in spretno. Da bi jih poučil o verskih in nravnih resnicah, so bili vedno pri njem, ko je ljudske množice učil; če jim je bilo še kaj nejasnega, je bil samo za nje vedno na razpolago. Polagoma jih je pričal o svoji nadčloveški vsemogočno vzvišeni naravi, da so mogli navzlic predsodkom o neumrljivem kraljestvu umeti tudi ponižanega in na križu

umirajočega. Vedeli so: »Ponižal se je prostovoljno, šel je v smrt, ker nas je ljubil.«

Mgr. Bougand lepo na splošno omeni. Jezusovo vzgojno delo na apostolih. »Neskončno modro ga vidim vzgajati apostole, kot je prej že pripravljaj in opazoval ljudstvo na svoj evangelij: polagoma kot se dajejo zdravila in hrana bolnemu, kako modro je Bog naredil zarjo, ki naj pripravi naše oči na svetlo opoldansko solnce.« Razodeval jim je resnice in skrivnosti polagoma, višek je dosegel pri zadnji večerji, dopolnil je pa njegov pouk še sv. Duh.

Poleg razuma je v z g a j a l predvsem tudi voljo. Strogo jih je nadzoroval in opazoval, preganjal napake (častilakomnost: kdo bo večji! Zavist, občutljivost, maščevalnost: ogenj na Samarijo) in gojil apostole kreposti: vero, odpoved, delavnost, čuječnost, skromnost, potrpežljivost, nesebičnost, požrtvovalnost (nekaj čudežev je storil le za apostole na morju, da jih potrdi v veri vanj; spodbuja jih, naj radi ljudem pomagajo, bolne ozdravljajo, mrtve obujajo, gobave očiščujejo, naj bodo preprosti kot golobje, a tudi previdni, saj jih pošilja kot ovce med volkove!). Za poskušnjo jih pošlje ponovno na apostolsko potovanje, a le med Jude, kjer je delo lažje; pri čudežih mu pomagajo (ob pomnoženju kruha), posredujejo med ljudmi (matere z otroki, ko pomnoži kruh). Ljubeče skrbi tudi za njih jed in pijačo in jih očetovsko hrani pred farizeji, ki jih napadajo, češ, da se ne postijo in posvečujejo sobote. Vedel je namreč, da morajo svoj bodoči poklic zares vzljubiti in ceniti (sol zemlje, luč sveta, imena v nebo zapisana.)

Vz g a j a j i n d i v i d u a l n o, za kar ga je usposabljal njegova vsevednost; že pozove jih na razne načine, za vsakega kot je primerno njegovemu značaju: Janeza blažega, mehkega pridobi s prijaznostjo in ljubeznivostjo; Filipa krotkega, ubogljivega le z eno besedo, enako Mateja Caheja; izobraženega, odkritega in samostojnega Natanaela tako, da mu razkrije njegove skrivne misli (»Iz Nazareta mora kaj dobrega priti« Z— »Glej, pravi ne stavi mi zvižace«. »Odkod me poznaš?« »Preden te je Filip poklical, ko si bil pod smokvinim drevesom, sem te videl.«) Odločnega, podjetnega velikodušnega Petra s tem, da mu nazodene njegovo veliko bodočnost: »Ti se boš imenoval skala!« Kako skrbno vzgoji ravno težjega v globoko vernega in ljubečega, a ponižnega in ne preveč v lastno šibkost zaupajočega svojega namestnika!

S k l e p : Po vsem tem kar smo čuli, ni čudno, če Jezusovo vzgojno delo ni bilo brezuspešno tedaj in še danes. Zakaj svoje delo še vedno vrši. Saj vzgaja še dandanes vse, ki sprejemajo njegov nauk in zapovedi. Na zunaj vodi v vzgojo njegova Cerkev, v srcu pa milost. — Kjer najde Jezus dobro sprejemljivo srce, je to delo tudi bogato, plodonosno še dandanes: sadovi so pravične in svete duše. — In pri tem važnem, odličnem delu sodelujemo tudi mi; naj bi sodelovali po nazorih in načelih Kristusovih, ki so se izkazala za vse čase edino prava in osrečujoča in s katerimi soglašajo tudi načela prave delovne šole.

Božji vzgojitelj pa je imel tudi neuspehe: pri Judih, celo pri apostolih (Judež) in pri človeštvu — ima jih več ali manj pri vsakem človeku.

Kako to? Krivda ni pri Jezusu... nudil je dovolj dokazov razumu za svoje božje poslanstvo. Krivda je bila in je v človeškem srcu in njegovi pokvarjenosti (Jan. 5. 43.). Ker Jezus nikogar ne sili, marveč samo vabi in podpira, pusti pa s v o b o d n o voljo, ki jo lahko zlorabimo...

Prišel sem v imenu svojega Očeta in me nočete sprejeti; če pride kdo drug v lastnem imenu, ga boste sprejeli. Kako bi mogli verovati vi, ki sprejemate čast drug od drugega in ne iščete časti, ki jo daje edini Bog?« (Jan. 5, 43.)

Velika tolažba za nas vzgojitelje. Morda smo storili vse, kar smo mogli; pa zdi se često, kot bi bil ves dolgotrajni trud in vsa velika skrb zastonj! —

Glejmo na najodličnejšega pedagoga: tudi njemu je človeška nestalnost, strah in zloba podirala kar je sezidal. Jokal in tožil je nad zakrknjenim Jeruzalemom, pribili so ga slednjič na križ! Ali si je mogoče misliti večji neuspeh?! Pa Bog je tudi to v dobro obrnil; ravno križ je vrnil Boгу slavo in nam milost. Zato zaupajmo tudi mi, če bomo storili kar je v naših slabih močeh in pri tem rabili najboljša sredstva in načine pri poučevanju. Tudi napor in križi pri naši vzgoji ne bodo zaman, ob svojem času bodo rodili sadove!...

Nekaj nasvetov mladi učiteljici ob njenem vstopu v življenje.*

Ivanka Cegner.

Učiteljica bodi idealna, značajna, socialno čuteča in verna. — Lep je svet, na katerem živimo. Kako krasna slika se nam nudi, če pogledamo naravo bodisi spomladi, ko je v bujnem cvetju; poleti, ko valovi po poljih rumeno žitno klasje; jeseni, ko nas razveseljuje s sadjem bogato obloženo drevje, ali pa pozimi, ko jo pokriva snežnobela odeja. In vse to je ustvarjeno za človeka. Si li moremo misliti, da v tem lepem stvarstvu žive ljudje, katerim namesto ljubezni in sreče sovraštvo polje v srcu? Jeli mogoče, da so na svetu morilci, ubijalci, roparji, tatovi? Čudimo se temu — a vendar je tako.

Tudi ve — naše mlade tovarišice — si zdaj marsikaj predstavljate lepo in idealno, kar sicer ne bo tako in boste morda razočarane. Toda zato vam ne sme upasti pogum, ne smete nehati biti idealne, četudi vam življenje ne nudi vsega, česar ste pričakovale. Krmar, ki kljub besnečim valovom junaško vodi dalje svojo ladjo, bo prispel slednjič varno v pristanišče. Tudi vas naj — četudi se bo morda vila vaša življenjska pot

* Govor učiteljčnicam IV in V. letnika v Ljubljani, dne 14. maja 1931.

po strmem skalovju ali bodečem trnju — vedno poživlja upanje na boljšo bodočnost. Ostanite idealne tudi v najhujših dneh svojega življenja, kajti če izgubite ideale, izgubite veselje do dela in kjer tega ni, ni uspehov, ni sreče. Sicer večina trdi, da je ravno idealen človek povsod varan, ker gleda svet lepše nego je v resnici. Jaz pa po lastni izkušnji lahko rečem nasprotno: Ni res, da bi bil idealist nesrečen, kajti ravno ideali so, ki ga v najtežjih trenutkih življenja drže pokonci, da ne omaga in ne obupa.

Veliko bo k vaši sreči pripomogla — vaša značajnost.¹ Ker boste morale našo deco vzgajati v značajne može in žene, je treba, da ste pred vsem značajne ve same; ker česar same nimate, tega drugim ne boste mogle dati. Značaj pa mora biti privzgojen. Danes ne zadošča več vzgajati samo telesa, marveč potrebno je, da vzgojimo svojo notranjost do one višine, ki odgovarja današnjemu času. Današnja mladina ima mnogo več svobode ko kdaj prej, zato so večje tudi nevarnosti, ki ji prete. Mladenki, ki je prinesla ob vstopu v življenje vsaj nekaj dobre vzgoje s seboj, ne bo težko stopiti na pravo pot, mnogo težje pa bo na tej poti vztrajati. Vztrajati v bojih in viharjih, vztrajati do konca, je pogoj, da srečno dosežemo končni cilj.

Vztrajati pa more le oni, ki ima trden, neomahljiv značaj. Značaj je potreben vsakemu, ki dela med ljudstvom in za ljudstvo. Ljudstvo pa zaupa le onemu, ki je pokazal svoj značaj in je postal vreden zaupanja. Značajen človek ni zavisen od trenutnega razpoloženja in čustvovanja. On vselej podredi svojo korist skupnosti, ne sicer pod pritiskom marveč pod vplivom svojega značaja.

Če hočemo postati značajni, je najprej treba, da postanemo ljudje. Naj smo bogati ali revni, preprosti ali imenitni, živeti moramo z ljudmi, z njimi čutiti, z njimi se veseliti in žalovati. Ne smemo se samo izpraševati, kje se nam bo godilo bolje. Povsod žive ljudje, ki željno pričakujejo dobrih in vestnih učiteljic. Nobena ne ve, kaj ji je namenila usoda, katero mesto je pripravljeno zanjo; toda če si bo znala izoblikovati svoj značaj, bo na vsakem kraju bodisi v hribih ali v ravnini, ob železnici ali daleč od nje, storila svojo dolžnost.

Omenila sem že, da bo vaša sreča zavisna od vaše značajnosti, zato vam mora biti mnogo do tega, da postanete značajne. Sreča pa ni samo to, da nas ne zadene kako zlo; prava sreča je zavest, da živimo drugim v korist. To lahko stori vsak. Okolnosti sicer lahko nasprotujejo in zavajajo v nasprotno smer, toda naša svobodna volja je ona velesila, s katero lahko postanemo značajni. Dnevno imamo pred seboj razne vzore, dnevno bojujemo notranje boje, dnevno volimo za dobro in proti njemu. Vsota teh izborov tvori naš značaj.

V vsakem srcu je skrita želja po sreči; vsako srce hrepeni po njej. Najbolj pa goji to željo mlad človek. Poln ciljev in načrtov bega za

¹ Točka o značajnosti je deloma vzeta po virih Pera Horna.

srečo in ko že misli, da jo je našel, spozna mnogokrat, da je izgubil cilje in zapravljal načrte, sreče pa ni našel... Zato je prav mlad človek potreben vodstva in svéta. Vodstvo naj vam bodo vaši trdni sklepi, nasvete pa vam bo dajal vaš značaj. Učiteljica, ki stopa v življenje z neomajnim sklepom, da bo vedno izpolnjevala vse svoje dolžnosti, govorila le čisto resnico, točno izvrševala dano obljubo, spoštovala svojo čast tako visoko, da ne bo niti za las odstopila od resnice in pravice, taka učiteljica si bo pridobila trden značaj in bo v svetu uživala neomejeno zaupanje.

Neki pisatelj imenuje *ljubezen* najiminitnejšo vseh čednosti. Če značajan človek obžareva svojo okolico z ljubeznijo, potem ima res dober, lep značaj. Tak človek je osebnost v najglobljem pomenu besede. On ne išče svojih koristi, največ stori za druge. Okoli take osebnosti se zbira ljudstvo polno zaupanja. — Blagor ljudstvu, kjer deluje taka učiteljica.

Bodite tudi socialno čuteče! Nad vse sladka je zavest, da imate dobro, nesebično in usmiljeno srce. V njem se vam spontano poraja želja, da bližnjiku storite vse dobro, kar je v vaši moči; njegova sreča bo tudi vaša sreča. Vaša dobrotljivost pa se bo zrcalila tudi na vašem licu, ki bo zadobila posebno dobroten, naravnost mladosten izraz.

Večkrat se nam zdi, da je ta ali oni rojen pod posebno srečno zvezdo. Vedno je vesel in zadovoljen, četudi ga zadenejo težke neprilike. Iz oči takega srečneža odseva svečana radost, povsod gleda lepoto in najde veselje. V bolnikovi bližini stori več kot zdravnik, njegova neprisiljena veselost zaleže več kot zdravilo. Takim ljudem so odprta vsaka vrata, povsod so dobrodošli, saj njihova ljubeznivost ogreva in pridobiva ljudi. »Bodi nesebično požrtvovalen do vsakogar, ki te potrebuje in nikdar ne odhajaj od svojih, ne da bi jim ne privoščil dobre besede«, pravi neki modrijan. Vaša želja torej bodi osrečevati okolico in po njej tudi sebe.

Bistvena podlaga vsaki dobri vzgoji je *vera*. Ako vera ne prešinja vsega človeka, njegovega razuma in volje ter njegovega delovanja, je mrtva — brez vsebine, brez življenja. Prvo pa je, da je učiteljica sama verna. Vera je tisti ideal, ki nas dela močne, ko se zaганjajo razburkani valovi življenja ob nas in prete ugonobiti nas. Kolikokrat bi klonili, bi se potopili — toda le spomin na Njega, ki vodi našo usodo — in kmalu ohladi blažilna rosa naše razpaljeno srce. Iz izkušnje govorim tovarišice in zato si tega nikdar in nikoli od nobenega odvzeti ne pustim. — Ne mislite morda, da ste zato — če ste verne — nazadnjaške, niste moderne in napredne. Strah na stran v tem oziru! Ravno med najbolj vernimi ljudmi najdemo učenjake vseh vrst, dobimo moderne može in žene. In če bo morda ena ali druga — česa vas Bog varuj, pa bi se le pripetilo — padla; padla morda tako globoko, da bi se jo polasčal obup — kje bo našla večjo tolažbo: v izložbenih oknih modernih toalet ali v skrivnem kotu tihe kapelice, kjer jo bo gledalo božje oko enako milo in

ljubeče kakor nekdanj, ko je bila še nedolžen otrok? — Koliko in kako visoko pa ceni ljudstvo verno učiteljico, nato se še povrnem, ko bom govorila o občevanju z ljudstvom.

Kakšna naj bo učiteljica v občevanju z upraviteljem in njegovo družino? Povem vam, da je tu včasih zelo težko pravo zadeti. Toliko je vedno pritožb od strani učiteljic zoper upravitelje in obratno. So res upravitelji, katerim je zelo težko ustreči in ki se samim sebi zde mnogo vzvišeni nad ostalim učiteljstvom. Če dobite takega upravitelja, bodite kljub njegovemu despotstvu z njim uljudne, taktne — a občujte z njim le toliko, kolikor ste primorane; sicer pa izpolnjujte vedno vestno svoje dolžnosti, pa vam tudi najbolj sekanten upravitelj ne bo mogel do živega.

Zelo previdne v občevanju z upraviteljem morate biti zlasti, če boste službovale na šoli, kjer ne boste imele tovarišice in bo upravitelj še samec. Nikdar ne smete pozabiti, da vas ljudje vedno opazujejo, kaj radi najdejo na človeku madež, ki ga znajo tudi še izdatno povečati. Ne smete reči: »Kaj me brigažo ljudje!« Za ljudsko mnenje se moramo brigati, kajti le če je učiteljica na dobrem glasu, uživa spoštovanje in dosega uspehe. — Ta ali ona si bo morda mislila: »Če bom tako živela, se ne bom nikdar poročila.« Brez strahu za to, kajti nasprotno je res. Na čim boljšem glasu je dekle, tem boljšega ženina dobi; ker takrat, ko mladenič resno misli na poroko, takrat si poišče pošteno dekle.

V zelo težkem položaju je velikokrat učiteljica glede občevanja z upraviteljevo soprogo, zlasti če ta ni inteligentna. Svetujem vam, da z upraviteljevo soprogo občujete prijazno, uljudno, celo več nego z upraviteljem, nikdar pa ne preveč zaupno — razen če je vaša stanovska kolegica in taka, da se z njo lahko občuje. Na skupne izprehode hodite le, če je upraviteljeva soproga poleg in uvidite, da ste celi družini dobrodošli. — Če boste znale v občevanju z upraviteljem in njegovo rodbino ubrati pravo pot, boste imele lahko in prijetno stališče na šoli.

Občevanje s kolegi in koleginjami. Lažje je seveda službovanje na večrazrednici, kjer dobi mlada učiteljica sebi primerno družbo, ki ji bivanje na kmetih zlasti v od doma oddaljenem kraju napravi prijetneje in udobneje. Toda tudi v družbo se je treba uživati, da postaneš prijeten in zaželjen njen član. Vsak človek ima svoje vrline, vsak svoje napake. Tudi tovariši in tovarišice imajo svoje posebnosti. S tem je treba računati in pri slabostih zamižati, vrline pa upoštevati. Na šoli so navadno starejši tovariši in tovarišice. Njim je treba dati prednost, poslušati njih nasvete, eventuelne slabosti pa prezreti, kajti kdor je že mnogo duševno delal, ima razdrapane živce in mu ne smemo vsake malenkosti zameriti. Nikdar pa ne smete starejših tovarišic morda skrivaj zasmehovati, ker niso več mlade. Vsi se staramo in kar je danes mlado, čez 10 ali 20 let več ne bo. Tudi vam ne bo dobro delo, če bi vas v poznejši dobi kdo zaničeval radi starosti; vsled tega tudi ve drugim ne smete ničesar storiti, kar vam nekoč ne bo prijalo.

Kako lepo je, kjer vlada na šoli sloga med učiteljstvom. Koliko lahko store v složnem delu dobrega in koristnega za otroke in za odrasle. Ljudstvo jih bo spoštovalo, poslušalo in sledilo njihovemu zgledu.

Učiteljica v občevanju z ljudstvom. Učiteljica potrebuje predvsem ugleda pri ljudeh. Starši imajo vprav zato tako velik vzgojni vpliv na svoje otroke, ker uživajo v otrokovih očeh neomejen ugled. Istega sredstva se mora poslužiti tudi učiteljica. Da bo pa dosegla ugled pri otrocih, ga mora najprej doseči pri starših. Učiteljici pa je potreben le tisti ugled, ki ga doseže kot učiteljica ne kot izvrstna športnica ali kaj podobnega, pa naj govori okolica, kar hoče. Prva stvar je šola. Da dosežemo ta ugled, to zahteva naše visoko zvanje samo. Ona nam pokaže tudi pot, po kateri si ugled pridobimo. To je namreč tista pot, katere se drži učiteljica, ki se zaveda svojega poklica. Zato mora biti že prvi njen korak med narod dobro premišljen. Ljudje na deželi čakajo zvedavo, kdaj pride nova učiteljica. Takoj zvečer govori o učiteljici že vsa vas. V nedeljo jo pozna že vsa fara. Mladi učiteljici se niti ne sanja ne, kakšno sodbo že delajo o njej.

V par mesecih bodo začeli opazati, koliko se otroci pri novi učiteljici nauče. Sodba, ki jo ljudje o poučevanju napravijo, je navadno točna. Veliko vam bo pripomogla do ugleda, če bodo ljudje opazili, da se otroci pri vas res dosti koristnega nauče.

Na ugledu boste tudi mnogo pridobile, če boste znale občevati s preprostim ljudstvom. Ne čakajte na kak kmetov pozdrav. On se velikokrat mestnega človeka niti ogovoriti ne upa. Pojdite na izprehod po poljskih stezicah, med njivami, kjer boste ugledale kmeta pri delu. Po možnosti ga nagovorite, želeč mu dobro srečo. Zanimajte se prilično za njegovo delo. To je kmetiškemu človeku zelo všeč. Tako bo nastala neka domačnost med vami in njim, ki jo o priliki lahko izkoristite v prid vzgoje in pouka njihovih otrok.

Ob takih dneh, ko utegnejo ljudje kaj več govoriti, se napotite na izprehod v to ali ono vas. S seboj vzemite precej dobre volje. Ustavite se pri tej ali oni gospodnji. Kažite veliko zanimanje za vse, kar vam pripoveduje in razlaga. Ne bodite preveč vsiljive s svojim mnenjem. Tako boste napravile ugoden vtis. Ne zahajajte pa zopet prepogosto k tej ali oni hiši, da ne postanejo tam potem preveč domači, ali pa da se vas morda celo naveličajo, kajti pomnite, da se zvezda iz daljave najlepše sveti.

Ze pri eni prejšnjih točk sem omenila, da naj bo učiteljica verna. S tem, če bodo ljudje videli, da zahajate v cerkev, da se ne sramujete svoje vere javno pokazati, ne boste pridobile samo na ugledu — temveč ljudstvo vas bo naravnost vzljubilo. Naše preprosto ljudstvo je v celoti verno, ima najboljšo zaslonbo v veri in je nad vse veselo in srečno, če je tudi učiteljstvo tako. Taki učiteljici ljudstvo zaupa, jo spoštuje, jo ljubi. Taka učiteljica lahko vse doseže, vsestranski uspeh ji je zagotovljen.

Ko že govorimo o občevanju z ljudstvom, naj še omenimo neko točko, ki je ne smemo pregledati — preprijazno, da celo intimno obče-

vanje s kmetišskimi fanti. Večkrat se zgodi, zlasti če službuje učiteljica sama na enorazrednici, kjer ji manjka primerne družbe, da se učiteljica spozabi in se druži s preprostimi fanti, se z njimi brati, z njimi zahaja v gostilne, da celo ponočuje in vasuje z njimi. Tu je pač veliko prekoračena meja dostojnosti in prijaznega občevanja. Ve morate natančno vedeti, kaj smete in česa ne smete. S takim obnašanjem izgubi učiteljica — dasi se morda tega takoj ne zaveda — ves ugled in spoštovanje pri ljudstvu. Pa ne samo to; ljudje tako učiteljico zasovražijo in se je skušajo iznebiti. Toliko ponosa in izobrazbe mora pač vedno imeti učiteljica, da se tako daleč nikdar ne izpozabi, kajti s tem se postavlja na nivo zadnjega kmetiškega dekleta ter škoduje sebi in stanu.

Dotaknila sem se stvari, o kateri mi utegnete reči, da so to osebne zadeve, ki nikogar nič ne brigajo. Pa temu ni tako. Ljudje se bodo zanimali za vaša dejanja in nehanja, oni ne poznajo v učiteljevem življenju nič zasebnega. Po vaših dejanjih vas bodo sodili in cenili.

Občevanje s šolskimi otroki. Tudi s temi ni vseeno, kako občujete. Takoj prvokrat, ko stopite v šolsko sobo, je pravi trenutek, da si naklonite mala otroška srčeca. Izkoristite ta trenutek in glejte, da te prilike ne zamudite. Če boste znale biti učiteljska osebnost in ne samo oseba, se vam bo to gotovo posrečilo. Pa ne s samo sladkostjo. V očeh vam mora plamteti tisti ogenj, ob katerem se mlada srca vnamejo. Teга ognja pa ni mogoče ponarediti. Če bo vaše srce prazno, bodo ostala tudi srca otrok hladna vam nasproti. Če boste znale otroke s svojim prvim nastopom pridobiti, bo velik del za vaš uspeh pridobljen.

Nikdar ne postopajte z nobenim otrokom preostro, da ne rečem surovo. Tudi kmetiški ali delavski otrok ima občutljivo srce, žali ga prestrogo ali celo surovo dejanje od strani učiteljic. Priznam, da je večkrat treba tudi kaznovati, a kaznujte z ljubeznijo. Otrok mora spoznati, da je kaznovan zato, da bi se poboljšal. Če boste znale tudi tu ubrati pravo pot, vas kaznen ne bo otroku odtujila temveč še bližala. In pomnite to, da se otroci le od ljubljeneга učitelja radi uče. Otroška ljubezen vam bo zopet nov porok za vaše uspehe.

Delovanje v šoli in izven nje. Učiteljica, ki je vneta za svoj poklic, se za pouk vselej vestno pripravlja. Dobra priprava ji daje gotovost, ugodno razpoloženje in mir. Njen pouk je zanimiv in zato privlačen ter ogreva otroška srca. Otroci so očarani. Učiteljica jim je vzvišeno bitje, da kar strmijo vanjo. Njen ugled raste od dne do dne. Otroci vzljubijo svojo učiteljico in zato radi prihajajo v šolo. Če jih hočejo starši zadržati doma, morajo izvojevati z njimi celo vojsko, v kateri se prelije tudi precej solza. In ko ti otroci odrastejo šoli, ne hodijo mimo nje z mržnjo v srcu. Kadar jih boste srečale, boste spoznale, da so vam hvaležni in da so vam še vedno ljubeče vdani. Ljudstvo svoje dobre učiteljice ne pozabi, pomni jo še in spoštljivo govori o nji, ko že ne biva več med njimi, da še celo potem je ne pozabi, ko že počiva v hladnem grobu.

Učiteljica pa ni poklicana samo v to, da mladino poučuje, še veliko večja važnost njenega poklica je, da mladino vzgaja. Znano je, da mnogi ljudje sodijo učiteljico po vedenju nji izročениh otrok. To seveda ni po pravici, ker učiteljica ni edini vzgojni činitelj. Res pa je, da se na otrocih kaj dobro pozna, kakšna je šolska vzgoja. Refleks te vzgoje občuti učiteljica na svojem ugledu. Ne morem si misliti učiteljice, ki bi bila upoštevana, če bi se za vzgojo otrok ne brigala. Ne smete pa misliti, da so dolgovezne pridige tako zvano moralizovanje pomoček dobre vzgoje. Ne, nikdar ne! To je otrokom navadno prazna slama. Življenje in mišljenje njihove učiteljice jih vzgaja. Začnite torej same pri sebi! To vam bo dalo vzgojno silo, kateri se bodo otroci radi uklonili, ker besede le mičejo, zgledi pa vlečejo. Resnica je to in dolgoletna praksa me v tem potrjuje, da vsaka učiteljica vtisne svojim učenkam nekaj pečat svoje osebnosti. Kakršna je učiteljica, take so navadno tudi njene učenke.

Vzgajati moramo za življenje. Življenje pa je marsikdaj trdo, večkrat nam nudi več trnja ko rožic, zato morate znati vcepiti učenkam ono trdno moralno oporno silo, ki zna kljubovati tudi najhujšim življenjskim viharjem. Vzgojiti jih morate moralno močne.

Za življenje vzgajamo tudi, če navajamo mladino k delu. Koliko se zahteva zlasti od žensk, ki jih sicer imenujejo šibkejši spol, a je v resnici močan. Žene so vendar steber hiše in če ta steber odpove, se zruši cela stavba. Pravi element žene je polje dobrega in lepega; njena glavna naloga je podeliti življenju estetsko stran. — Da bo stanovanje lepo, čisto, perilo in obleka v redu, mlajši otroci umiti in počesani, za to že lahko skrbi 14, 15letna deklica. V koliko odpomoč bo svoji materi in kako bo znala potem biti sama snažna in redna gospodinja!

Žena mora znati združiti prozo in poezijo, umeti visoki pomen življenja, a istočasno sestaviti vsaj skromen jedilni list in ga praktično izvršiti. Od nje se zahteva vsestranska spretnost. Na njo stavi življenje veliko večje zahteve in žrtve nego na moža.

Vcepljajte učenkam ljubezen do rodne hiše in doma in prepričajte jih, da dekliška sreča obstoji v vestnem izpolnjevanju stanovskih dolžnosti. Če zapusti torej dekle šolo z zavestjo, da odpre svojo delavnico v hiši, v kuhinji in tu marljivo ter z veseljem opravlja svoje delo, ali ne zasluži ravno tako pohvale kot mož, ki se odlikuje na polju znanosti in umetnosti?

Negujte pri učenkah tudi čednost varčnosti. Otroci so sladkosnedni in izdajo marsikak dinarček za slaščice. Priliko imamo poučiti jih, naj male zneske hranijo in prilično nesejo v hranilnico. Dobro je, če nosijo te prihranke učiteljici, ki jih, ko se nabere 10 Din, vloži v poštno hranilnico. Otroci bodo, ko bodo videli, da imajo že svoje hranilne knjižice, dobili veselje za varčevanje in kar se bodo naučili v mladih letih, bodo prakticirali tudi kot odrasli. Varčevanje je pa potrebno malim in velikim, da bomo lažje in zadovoljnejše živeli. In mi učitelji

smo v prvi vrsti poklicani, da vzgojimo trezen in varčen rod, ki bo osrečeval sebe in bo v ponos državi.

Opozarjajte deco, da varčuje s šolskimi potrebščinami, naj škodo takoj izboljšajo, se stanu primerno oblačijo; naj ne kupujejo nič nepotrebne, sicer bodo morali kmalu kaj potrebnega prodati. Deklica, ki se je v šoli sprijaznila z varčnostjo, bo gotovo dobra gospodinja. Kjer pa je dobra gospodinja, tam vlada mir, zadovoljnost, sreča in blagoslov v družini.

Opremite torej življenjapolni zarod z vsemi čednostmi, preden krene izpod vašega okrilja! Saj vemo, da vzgoja mladine zagotavlja in določuje bodočnost naroda. Kdor na njivi plevel seje in pusti, se ne sme žetve veseliti. V srca vam izročene mladine sejte le dobro seme in obrodilo bo stoteri sad.

Najnovejši čas zahteva od učitelja oziroma učiteljice tudi izvenšolsko delo. Gotovo je, da izobraževalno delo ne sme biti omejeno samo na šolsko mladino. Učiteljice imajo prehvaležno polje izvenšolskega delovanja v gospodinjskih tečajih, pri katerih že naše izurjene tovarišice pridno delujejo. Slediti jim boste morale polagoma tudi ve, ki boste pravkar stopile v življenje. Sicer poudarjam, da se mora učiteljica-zčetnica poglobiti najprej sama vase in v svoj poklic, ki je prvi v šoli, kajti v prvo ste poklicane delovati v šoli za našo deco in njo vzgajati — potem pridejo šele na vrsto drugi, ki vas tudi čakajo, potrebni še pouka in nasvetov.

Ne samo šolski otroci, tudi odrasla dekleta se vas bodo ljubeče oklenila, če boste pripravljene poučevati in vzgajati jih. Popolnoma umestno je, da se sedaj skoraj povsod po deželi prirejajo gospodinjski tečaji in so ponekod že vpeljane gospodinjske šole. Nič ni našim doraščajočim dekletom bolj potrebno, kakor da se teoretično in praktično izučijo kuhanja, šivanja, pranja, likanja in krpanja. Kako neprijetno je slišati: »To dekle izvrstno pleše, toda kuhati ne zna.« — To bodi vaša skrb in vaše delo, da se o dekletih, kjer boste ve službovale, kaj takega ne bo moglo reči.

Zelo važno in pomembno izvrševalno delo je karitativno delo. Te točke sem se že poprej doteknila, ko sem govorila, kakšna bodi učiteljica. Poudarjam vnovič, da tu lahko vršite naravnost angelsko delo. Tu je ženska veliko bolj na mestu nego njen moški tovariš, kajti ženska narava je čustvena in v tem oziru lahko doprinaša junaška dela. Zarke svetlobe in sreče dovede v umazane in nehiigijenske sobe bolnikov, zadušenih revežev in v vlažna, zatohla stanovanja množičnih najbednejših družin s svojim tihim delom. Če boste znale poseči v tako samaritansko delo, vas bodo reveži in nesrečneži blagoslavljali in blagoslovljeno bo vse vaše delo, srečna bodo vsa vaša pota.

V čem najde učiteljica pravo srečo. Če boste skušale hoditi po poti, katero sem v duhu sedaj pred vami razvila, potem ste

storile vse, kar je v vaši moči, da zadovoljite predpostavljene, tovariše in tovarišice, ljudstvo, pri katerem in za katerega boste delovale — storile pa ste vse tudi za svojo srečo. Ker, kaj je slajšega kot gledati z mirno zavestjo na uspehe, ki so sad našega dela. In čim več truda nas je stalo tisto delo, tem srečnejši smo ob uspehih. Več vredna kot vsa odlikovanja in vse pohvale raznih nadzornikov je zavest, da smo osrečili s svojim delom našo deco in njene starše. Hvaležnost, ki mi je večkrat odsevala iz oči ljubeče matere ali skrbnega očeta, je rodila v meni vedno iznova trden sklep: Z isto vnemo in z isto ljubeznijo bom delovala tudi nadalje za dobro naše ljudstvo. Eventuelne neprilike pa so mi izginjale kakor kapljice v morju. Srečna sem bila v svojem delovanju in upam, da bo tako delovanje osrečilo tudi vas..

In če boste kdaj stale ob bolniški postelji — seveda s pazljivostjo na svoje zdravje — tega ali onega bolnika in mu boste z ljubečo, tolažilno besedo skušale olajšati gorje — ali ne boste resnično srečne, če boste uvidele, da so ga vaše besede potolažile in umirile? Pa če pomagata v stiski in sili nesrečnemu revežu in se temu zalesketa solza hvaležnosti v očeh — kaj vas more še bolj osrečiti? — Ne iščite sreče po polju, kjer rožce cveto, ne pri mizah, kjer bogato jedo; iščite jo tam, kjer jo najde le usmiljeno — socialno čuteče srce.

Če se boste hotele ravnati po mojih nasvetih, sem uverjena, da boste kljub trpljenju, katero je več ali manj usojeno vsakemu — kajti popolne neskajljene sreče na svetu ne dočaka zemljan — zadovoljne in srečne.

Še ob zatonu svojega življenja boste lahko mirno zrle na svojo življenjsko pot, ki se je vila morda po strmih rebrih in včasih neravnih potih, a dičile jo bodo dehteče rožice vašega plemenitega srca, ki ga pa more imeti le zares prava učiteljica, ki sledi svojemu poklicu v veselju in trpljenju.

Pisma podeželskemu učitelju.

Po A. Heinenu priredil Boris Grad.

3.

O stanovanju in prehrani.

(Dalje.)

Danes Vam hočem podati nekaj mišljajev in nasvetov, ki se tičejo stanovanja in prehrane. Predvsem Vam odsvetujem, stanovati v gostilni — ne radi krčmarstva samega — pač pa zato, ker je v krčmi navadno nemirno; prelahko se navadimo na večno posedanje za mizo, v stiku z najrazličnejšo družbo, v kateri izgubljam dragoceni čas in še dragocenejšo svobodo. Prav tako Vam odsvetujem stanovati pri družini s šoloobveznimi otroki. Neutemeljeno pade na nas sumničenje pristranosti in nastanejo celo neprijetnosti, ko se trudimo biti pravični in nepristranski. Končno ne stanujte pri veleposestnikih, ako bi izgledalo, da Vam dajejo hrano in stanovanje kot nekako miloščino. V takem slučaju je

večkrat nevarno in — in sledi pozneje nekak »protiračun«; svoboda pa je in bo vedno ostala najdragocenejša človekova dobrina.

Najbolje je poiskati stanovanje med srednje premožnimi, dostojnimi ljudmi.

Poiščite prijazno, suho, če le mogoče proti jugu obrnjeno spalnico. To je prostor, v katerem prebije človek največji del svojega življenja. Mogoče se boste morali zadovoljiti z eno samo večjo sobo. Kot mlademu možu Vam to ne bo težko, saj se mora marsikateri dijak, sin uglednih meščanov, leta in leta zadovoljevati s sobo, ki mu je obenem delovna soba in spalnica. Sobe s pregradki, kakršne najdemo še tuintam po deželi, bi na Vašem mestu iz zdravstvenih razlogov ne najel. Povsod, kjer so prezidki še v navadi, umre nenavadno visok odstotek prebivalstva na tuberkulozi.

Ako tudi polagate važnost na lično, dostojno opravilo, svojih zahtev, vseeno ne smete pretiravati. Mlademu možu niti najmanj ne škodi, ako se zadovolji s preprosto kmečko opremo. — Naša mladina bi morala že imeti toliko močne volje, da bi napovedala mehkužnosti in vsakem feminizmu, brezobziren boj. Za primeren okras sten boste gotovo sami poskrbeli. Ta ali ona lepa slika brezpogojno spada k prijetnemu pohištvu; saj je rekel Goethe: »Predno se uležeš zvečer utrujen po dnevnem delu k počitku, — še prej poglej lepo sliko, da se ti pomiri duša.« Vsa soba naj bo v svoji solidni preprosti in trpkosti slika preprostega, vestnega in resnega moža, ki v njej stanuje. Zato v učiteljevo stanovanje ne spadajo otročje igračke in drobnarije; v očeh resnih obiskovalcev — bi se z njimi le osramotil.

Kakor glede stanovanja, tako tudi v ostalih kulturnih potrebah ne smete staviti previsokih zahtev. Ponovno sem v življenju izkusil, da so bili najprevzetnejši ravno oni mladi ljudje, ki bi pravzaprav na temelju svojega porekla imeli največ vzroka, biti skromni.

Priznam, da ocenjujem danes človekovo mišljenje, njegovo kulturo in izobrazbo, po mali meri zahtev, ki jih ima z ozirom na hrano in postrežbo. Na deželi je hrana povprečno čvrsta in težka. Zlasti po zimi je nemogoče dnevno postreči s slaščicami, svežim kruhom, mesom in zelenjavo. Morda Vam bo potrebno privaditi se podeželski hrani in spoznali boste prav kmalu, da je zdrava in prikladna, posebno če se v prostem času čvrsto gibljemo in se ne bojimo telesnega dela.

Uživanje alkoholnih pijač, čeprav v malih količinah, naj Vam ne pride v navado. Kdor pije pri kosilu pivo, je popoldne utrujen in za delo nerazpoložen; učenci morajo končno prenašati nerazpoloženje in slabo voljo svojega učitelja. Nekoč sem imel učitelja, ki je bil dopoldne izvrsten človek, popoldne pa neužiten in se je dal zavesti celo k surovim nasilnostim. Pri kosilu se ni odrekal uživanju alkohola. Naravnost presunilo me je, ko je neki kmet rekel: »Naš učitelj pijančuje«. Ni bil žganjepivec, toda na deželi se je navadil s pipo v ustih posedati za mizo. Vsak večer je popil svojo mero piva, pri tem otopel in izgubil ugled.

Svarim Vas tudi pred strastnim kajenjem. Niti pipa, niti smotka, ne sme biti naš gospod. Ni krivično, ako se govori o nas, da živimo s preveč

nujnimi zahtevami, namesto da se potrudimo z najneznatnejšim izhajati, če nimamo več; da se le težko prostovoljno omejimo; da nam v zmernosti uživanja manjka samoobvlade. To je kulturna hiba, z nami zraščena, ki je mnogokrat niti v široki javnosti ne moremo skriti. O tem bi Vam mogel pripovedovati iz svojih neljubkih osebnih doživljajev, doživetih v tujini.

Kako naj se izoblikuje odnošaj do domačih, je vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti tako, da bi splošno držalo. V 90 od 100 slučajih je najboljšo, biti zmerno vljuden in ne predomač. Le v redkih slučajih naletimo na dobro mamico, ki ima svoje veselje v tem, da nadomešča mlademu možu pravo mater. Dandanašnji vzemo kajkrat tudi na kmetih marsikoga na hrano po treznem, trgovskem razmotrivanju. Kadar je pri tem mišljenje pravno in častno, je vsak protiukrep nepotreben. Stranki sta zadovoljni. Kar želite povedati, povejte preprosto, določno in vljudno. Ako je v hiši kak posel, bodite vljudni tudi do njega in nikdar ne pozabite za vsako storjeno prijaznost izreči zahvalo. Male obratne ovire ne razburjajo mladega izobraženca. Če ima vzrok za trajne tožbe, morda radi pomanjkljive snažnosti ali slabo pripravljenih jedi, se ne bo prepiral, temveč si bo poiskal drugo hišo, kjer bo bolje postrežen. Poslednje je na deželi združeno seveda s posebnimi težkočami. Dalo bi lahko povsod trajnim ozlovoljenostim in sovražnostim, zato velja odpreti oči ob početku in na pravem mestu povprašati po primerni hiši.

Z domačimi bodite seveda obzirni, s tujimi stvarmi ravnajte kot z lastnimi, točnost pa naj Vam bo življenjsko pravilo. Najboljša pohvala za hranojemalca je vedno: »Niti ne opazimo, da je tujec v hiši.«

Pred vsem potrebujemo v občevarstvu s hranodajalcem, kakor s tujci — nekako — prirodno nežnočutnost, katere se žalibog ne da priučiti, ki mora biti nekoliko prirojena — imenujemo jo »takt«. Nežnočuten postanem, ako pazim na vprašanje: »Kako bi delovalo name moje vedenje, ko bi bil sam tujec?« Da pazim na svoje besede, svoje vprašanje, svoje zahteve in življenjske navade, da sem naraven in se varujem vsakega izumetničenega vedenja. Takten človek je tudi ljubezniv.

Mimogrede se hočem dotakniti še nekaj ogrožajočega: Tudi na deželi so družine z odraslimi hčerkami, ki pač žele učitelja za zeta in ga skušajo ujeti na trnek najprej kot hranojemalca. Marsikateri si je vse življenje očital, da se je pustil ujeti na tak način in je prisiljen storil najresnejši, nepovratni korak v življenje. V slučaju, da opazite take namene, tedaj varujte svojo prostost in se izselite, ako ne najdete drugega izhoda. Ne premeteno preračunanje, temveč osrečujoča moč ljubezni — naj postane zakonska vez.

Izrek.

Najvišji smisel vsega dela učitelja in staršev v zadevi seksualnega pouka mora biti ta: Spolne zadeve so skrivnost božja; zato se sme o njih govoriti le spoštljivo. (Münch: Freude ist alles.)

Tri pedagoška predavanja o moderni osnovni šoli.

F. Lužar.

Pet velikih pedagoških pokretov.¹

(Dalje.)

Krog leta 1890. je šlo po pedagoškem svetu pet velikih pokretov ali gibanj (Bewegungen). Ta so šla sicer že mimo, a so pustila svoje močne sledove ali recimo usedline (Ablagerungen). Pet pokretov je dalo pedagogiki poseben obraz. V Nemčiji se je krog leta 1890. pojavila globoko seğajoča nezadovoljnost s celotnim duhovnim položajem (Kulturlage) in vse je hrepenelo po nekem popolnejšem, bogatejšem človečanstvu (Menschentum). V tej nezadovoljnosti se je iskalo nekaj novega in višjega. Modroslovec Nietzsche in več drugih je bilo v ospredju. V pedagoškem svetu se je čutila nezadovoljnost s Herbertovimi štirimi »-izmi«:

a) **Moralizem.** Tu je bilo nezadovoljstvo s Herbartom, ki je polagal največjo važnost na нравno vzgojo.

b) **Intelektualizem** Herbartove šole, ki je zanemarjal produktivno in emocionalno stran duševnosti.

c) **Mehanizem.** Mehaniziranje predstavnice zavesti in duševnih funkcij. Gojitev petih formalnih stopenj. Dasi velja prav lahko za pouk priprava, podavanje, uporaba in vaja ter je zamisel učnih stopenj prav dobra in psihološko utemeljena, so se vendar te učne stopnje prav močno shematizirale in izrodile v teoriji in praksi. Kak večji obseg učne tvarine po njih uravnati je pač dobro. Ako se pa zahteva za vsak majhen košček pripravo, uporabo in vajo, ni to umestno in rodi odpor.

d) **Izraziti individualizem.** Ta je zahteval, da bi 30 ali 40 krat po en učenec sedel pred učiteljem in pazil na njegove migljaje.

Ti »-izmi« so bili bojni cilji novih pedagoških gibanj.

Prvi pedagoški pokret. Prvi teh pokretov je nastal v Hamburgu z umetniško vzgojo in se pojavil z neko sicer zelo nejasno, pa napeto (überschwänglich) pisano knjigo »Rembrandt als Erzieher«, ki jo je (l. 1890.) spisal Avg. J. Langbehn ter je to izražala, kar so mnogi čutili. Vsak učitelj mora poznati umetnost svojega naroda. Izšla je že v več sto izdajah. Odločilno delo novega gibanja je nastalo l. 1887., ko je izdal Avenarius časopis »Der Kunstwart«. Tu se poudarja, da bi se morala zopet oživetiti narodna umetnost. Ta list je bil skozi deset let v slabih razmerah in imel le po 300 naročnikov. A leta 1910. je postal naenkrat vodilno glasilo umetnostno-vzgojnega pokreta. Avenarius je mislil samo na odrasle ljudi, a vodja hamburškega muzeja Lichtwark se je spomnil tudi na šolo in izdal knjigo »Übungen und Betrachtungen von Kunstwerken«. Knjiga je stara 40 let in je izrednega pomena za vsakega učitelja, ki hoče uvajati estetske vrednote. Približno istočasno, leta 1886., je izdal mlad hamburški učitelj in pesnik Otto Ernst znano dramo »Der Flachsmann als Erzieher«. (Prevedena v slovenščino: Vzgojitelj Lanovec). Prva leta so na nemških učiteljskih zborovanjih to dramo še zelo obsojali, a je kmalu marsikje slabe prilike razčistila.

Leta 1901. je imelo veliko nemških pedagogov kongres v Dresdenu, ki je veljal umetniški vzgoji. (Der erste Kunsterziehungstag). Sledila sta še kongresa v Weimarju (l. 1903.) in v Hamburgu (l. 1905.). Ti kongresi so spravili umetnost v šolo. Prijeli so na obeh koncih, na že narejenih umetninah in na dospelost novih umetnin. Kmalu se je pokazalo, da je to samo užitek narejenih umetnin

¹ Nadaljnje predavanje ministerijalnega svetnika g. Ericha Hylla iz Berlina.

in je potrebno še njih samostojno umetniško stvarjenje. Ne samo za oblagonadarjenega umetnika, v vsakem človeku so neke, četudi skromne spretnosti (Fertigkeiten). Torej užitek in stvarjanje. Tu ležijo korenine oblikovanja pri pouku za risanje. V stari šoli je veljalo prerisovanje (Nachzeichnen) po predlogah. Danes je tako risanje ustavljeno in pričenjajo otroci s prostim izražanjem. Prav enako ležijo korenine za pouk v petju. V šoli so se prej učili pesmice, ki jih ni pel noben človek. Da se pa poleg teh nahaja zaklad res lepih in dobrih pesmi, ki jih poje kmetič pri delu, gospodinja in dekle pri vodnjaku, to smo spoznali do dobrega z novim umetniškim gibanjem. S tem je bil zabranjen pogin naravne narodne pesmi. Šolsko petje razširja sedaj narodno petje.

Umetniška vzgoja je vplivala tudi na literarno vzgojo. Stare šolske čitanke krog l. 1890. so bile za veliko ljudi poleg katekizma edina literarno vzgojna in obenem realistična knjiga. Mladinske knjige so padle na strašno nizek nivo, večkrat so bile tako prazno pisane, da so se starejšim ljudem gabile. Izdal pa je Wolgast Heinrich knjigo »Vom Elend unserer Jugendschriften«, ki je našla globok odmev. Postavilo se je načelo, da ni nič primernegega za otroke, kar ni dobro tudi za odrasle. Vse se je zavrlo, kar je bilo pisano prisiljeno otroško, pretenciozno, ozkosrčno in moralizujuče. Ni mogoče vsega dati otrokom, a veliko se najde zanje. Wolgast je zbral tudi otroške verze (»Kinderreime«). Danes je v Nemčiji čitanka knjiga nemške poezije, nemške umetnosti.

Drugi pedagoški pokret je zastavila knjiga, ki jo je izdal Hildebrand Rudolf, »Vom deutschen Sprachunterricht und von deutscher Erziehung und Bildung überhaupt«, ki ima sedaj že nad sto izdaj. Pomen je knjiga dobila s poudarkom, da »vzgojna moč ni odvisna od šolskega ustroja, temveč od osebnosti učitelja«. Najizrazitejše je to še izrazil Ernst Linde s knjigo »Persönlichkeitspädagogik« leta 1896. Zrelost in redno znanje učitelja daje izobrazbo šoli. Ako je osebnost učitelja gonilna moč v šoli, potem se mu ne sme malenkostno predpisovati metoda, pač pa se mu mora pustiti, da sam dela, da ni samo pogon za šolsko mašinerijo. Gansberg in Scharrelmann, učitelja-umetnika v Bremenu, skrajna individualista, sta začela boj proti metodam. Dalekosežna prostost v šoli, prostost o uporabi učnega načrta, se mora učitelju pustiti in ga ne na vse to suženjsko vezati. Iz misli o osebnosti vzgoji izhaja tudi misel, da se večrazredno šolo ne sme avtokratično voditi. Upravo šole je dati vsej konferenci ali šolsko-upravnemu odboru, sestavljenemu iz članov učiteljskega zbora.

Druga stran zadeva učiteljsko izobrazbo. Osebnost ni nekaj, kar vem in znam absolvirati. Tudi nadarjenost ne zadostuje. Za osebnostno vzgojo je treba poglobiti učiteljsko izobrazbo.

Tretji pedagoški pokret je iz leta 1890. Vsaka pedagogika ima dva tečaja ali pola; prvi tečaj je otrok, drugi pa družba. Doslej se je najbolj pojavljala orientacija po zahtevah družbe. Pričelo se je pa gibanje, ki je reklo: »Vi zidate v zrak, vi ne greste od otroka!« Na zastavo so sedaj zapisali pedagogika iz otroka (»Pedagogik vom Kinde aus«). S tem je prišlo do študije otroka in njegove psihe, psihologije otroka. Prej se je imelo otroka kakor za odraslega, a otrok je čisto drug človek. O poglobitvi v otroško dušo se ni nič mislilo. Prva temeljita in sistematična knjiga o proučevanju otroške psihologije je Viljema Preyerja »Die Seele des Kindes« iz l. 1882. Preyer, ki je bil na Wundtovem psihološkem inštitutu v Leipzigu, je podrobno in z naravoslovsko skrbnostjo opazoval razvoj svojega sina do 3. leta. Nadalje omenjam Groosove razprave o igrah (»Die Spiele der Tiere«, »Die Spiele der Kinder«) in njegovo delo »Das Seelenleben des Kindes«, delo hamburškega psihologa Viljema Sterna in njegove žene Klare »Die Psychologie

der frühen Kindheit« (l. 1914.), ki je dnevnik o razvoju treh Sternovih otrok in končno navajam najbolj moderni spis Dunajčana K. Bühlerja in njegove žene Charlotte »Die geistige Entwicklung des Kindes« (l. 1918.).²

Leta 1902. je izšla izredno pomembna knjiga pisateljice Ellen Key »Stoletje otroka«, ki je močno učinkovala na premembo učnih načrtov in na način pouka (Lehrverfahren). Stara šola je zahtevala čimveč mirnega in tihega sedenja. A če otrok štiri ure nepremično sedi, je to zanj velika telesna škoda. Zato je treba otrokom prostora tudi v šoli, da se izgibljejo. Sedaj imamo premikajoče klopi in stolčke, ki niso trdno na tleh pribiti ter jih lahko različno prestavljamo. To je pedagogika »iz otroka ven«.

Četrty veliki pokret ni izšel iz Nemčije, prišel je iz Danske, to je gibanje v delovni šoli. Na Danskem so spoznali, da potrebuje tudi roka neke boljše gojitve, zato so uvedli pouk v ročnih delih. V delu leži tudi smoter ustvarjanja, oblikovanja. To idejo o delovni šoli je zanesel v Nemčijo Schenkendorff, a je dobil malo zaslonbe, ker se je reklo, da se otroci v takih urah nič ne »nauče«. Šola ni tu za oblanje, lepljenje. Nastopil pa je Kerschensteiner v Monakovem, ki je rokotvorni pouk postavil kot zmerni a sestavni del šolskega pouka. On je mislil prvotno na višje razrede, a postavil ga je pozneje še za nižje. V Fröbelovem sistemu za otroška zabavišča so našli razne stvari, ki so bile primerne tudi za občo ljudsko šolo. Izrezavanje barvastega papirja, slike, modeliranje iz gline, sestavljanje palčic (posebno pri računstvu). Z ročnim delom so razširili ves učni načrt za dečke in deklice. Na šolah v Lipskem je nastopil Hugo Gaudig z oplemenitvijo ročnega dela, da se poduhovi delovna misel (»Vergeisterung des Arbeitsgedankens«). Pojasnil je, da je roka res važna, a da se ne da pri vseh predmetih z njo delati, pač pa se da povsod duševnost izrabiti. Otroka se dovaja, da sam ureja predmete, da pomaga na vrtu, pri gospodinjstvu, pri ročnih delih in se o tem izraža. S tem poduhovljenjem se ne odstranjuje ročno delo, pač pa se vadi o takem delu svobodno izražati. Tu je oblika prostega učnega razgovora, da torej ne izprašuje vedno in vedno le učitelj, kjer lahko otroci sami govorijo, imajo diskusijo pod skrbnim učiteljevim vodstvom ter učenci tudi sami najdejo kako snov iz življenja.

Peti pokret, šola življenjskega občestva (Lebens-Gemeinschaftsschule). Ostro ločitev in nasprotje med ljudsko šolo in drugimi šolami je bilo treba odstraniti. Tu je učinkovala knjiga Paula Natorpa »Sozialpädagogik«. Otrok naj spozna vrednost ročnega dela, da se nauči spoštovati rokodelca in delavca ter spozna, da noben poklic ne zasluži preziranja. Kerschensteiner je misel ljudskega občestva ali življenjske zajednice podprl, ker je delo postavil v šolski pouk in tako pomagal premostiti prepad ali nasprotje med ljudskimi plastmi. To je dalo misel enotnega vzgajališča za vse sloje ali pojem enotne šole (Einheitsschule). Pa je še druga stran, ko je misliti na duh razreda. V šoli iz l. 1890. še ni bila zamišljena zajednica. Šola ni bila življenje, ampak samo priprava za življenje. Toda razred s 40 ali 50 učenci naj ne bo samo množica posameznih učencev, temveč naj ima kar mogoče neko notranjo vez, naj bo neka celota. Zamisel šole kot življenjske zajednice je prišla iz Anglije, kjer imajo podeželske vzgojne domove (Landeserziehungsheime) in jih je razširil Litz.

² Po Preyerjevi knjigi (l. 1904 je izšla v Lipskem 6. izdaja) so začeli pri vseh drugih narodih pisati o mladinski psihologiji. Veliko zanimanje je nastalo v Severni Ameriki: Stanley Hall, Baldwin (l. 1895.), Sully, Tracy in drugi. Pri Slovencih je sestavil ravnatelj Henrik Schreiner v Mariboru knjigo »Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja«. (Izdala »Slovenska šolska matica« l. 1903.) V »Slovenskem Učitelju« leta 1914., štev. 7.-8. je izšel moj članek »Iz dušeslovja otroških let«. Ta literatura je v zadnjih desetletjih povsod zelo narasla in mnogo pomnožila znanje o človeški duši. Sedaj imajo že vse vzgojne knjige nauk o dušeslovju.

V Hamburgu se je posebno gojila po Paulsenu. Misel, da se zanese skupni duh v šolo, je danes splošno priznana.

V splošnem je bilo torej nezadovoljstvo proti »-izmom« Herbartu in to je dovedlo do očrtanih velikih pokretov.

Slika nove ljudske šole v Nemčiji. Pri popoldanskem predavanju je pokazal predavatelj Hylla sliko današnje nove šole v Nemčiji. Šole po novem načinu so tudi tu šele v prvih začetkih, a se kažejo povsod lepi uspehi. Novo šolo bom karakteriziral, kakor prej staro, v treh smereh:

- a) po njenem stališču do ljudstva in drugih zavodov,
- b) po njenem smotru ali cilju in načinu dela,
- c) po vzgojnem duhu, ki vlada v njej.

V vseh treh smereh se slika zelo razločuje od stare šole.

Ad a). Stališče nove šole do ljudstva in drugih zavodov. Stara šola je bila šola ene ljudske plasti, a danes je beseda »ljudstvo« dobila drugačen pomen. Nova šola ima učence iz vseh plasti in ne samo iz nekaj procentov boljših ljudi. Štirje najnižji razredi so splošna osnovna šola (gemeinsame Grundschule). Ta daje učencem podlago za višjo šolo (Höhere Schule) in ne samo za nadaljnje ljudskošolske razrede. V zadnjem času ustanovljamo še en razred, 9 razred, k osnovni šoli, ki je pa urejen za prostovoljni obisk otrok, ki se zaradi brezposelnosti staršev okrog potikajo. Razširitev je prepuščena občinam. V Nemčiji je namreč nad 5 milijonov brezposelnih ljudi.

Po štirih letih naj ima učenec prosto pot na višjo šolo, ki traja še 9 let in vodi do abiturija, ali pa ostane še nadalje v ljudski šoli, ki traja 8 let. Sposobnost za višjo šolo se določa različno. V nekaterih deželah je potreben sprejemni izpiti, na Pruskem ne več. Odločuje pa poseben odbor učiteljev iz ljudskih in višjih šol, ki izda pismeno odobritev.

Višje šole so različne:

- a) gimnazije s poukom latinščine in grščine;
- b) realne gimnazije z latinščino in modernimi jeziki brez grščine;
- c) višje realke brez latinščine in grščine in s pretežno matematično in tehnično izobrazbo;

č) nemške višje šole (Deutsche Oberschulen), ki gojijo predvsem nemščino, zgodovino, latinščino in francoščino ali angleščino. Iz teh tipov vodi dostop na univerzo.

To pa še ni enotna zveza med osnovno in »višjo« ali srednjo šolo. Ker se mnogim učencem šele po več letih razvije želja in najde pobuda za višji študij, se je ustanovil še popolnoma nov tip srednje šole, namreč nastavna šola (Aufbauschule). Nastavljena je na 7. ljudskošolsko leto, torej se začneja z 8 šolskim letom. Nastavna srednja šola traja samo 6 let in zastopa po svojem notranjem ustroju lahko kateregakoli prej omenjenih štirih tipov. S to šolo je študij tudi gmotno olajšan, pošilja pa vanjo ljudska šola le najboljše in najsposobnejše učence. Sedaj imamo na Pruskem okrog 100 nastavnih šol in so se po izkustvu dveh generacij popolnoma obnesle. Preskrbljeno je za poznejše poklice, kar je zelo v smislu socialne vzgoje. Tudi za deklice je vse preskrbljeno, da pridejo v nadaljevalne in višje šole. Tako se je položaj šole v Nemčiji do raznih ciljev in po raznih potih temeljito spremenil. Vsakemu so odprte široke ceste do razne izobrazbe.

Posebno izrazita je nova učiteljska izobrazba. Nova nemška ustava da učiteljstvu isto izobrazbo, kakoršna velja za splošno višjo izobrazbo. Predpisuje pa posebno pedagoško izobrazbo, a ta še ni povsod enaka. Pruska ima na univerzah posebne 2 letne pedagoške akademije za prvi učiteljski izpit. Tako ima učitelj 15 šolskih let za seboj. Po dveh službenih letih polaga drugi izpit. Skupna visokošolska doba veže učitelja z bodočimi zdravniki, sodniki,

odvetniki itd. Na Saškem in v Hamburgu niso še tako ostre ločitve, vendar se je v novejšem času mnogo spremenilo. Tudi pri šolskem nadzorništvu so se izvršile razne spremembe. Danes nikogar več ne postavijo za nadzornika, ako temeljito ne pozna učnega delovanja.³

Za seboj mora imeti več let učiteljskega praktičnega dela, nadalje spretnost v administraciji in dokaz, kako se je odlikoval kot šolski upravitelj. Ker je duhovni voditelj šol z nasveti in vzgledi, ga imenujemo šolskega svetnika.⁴ Imamo tudi šolske svetnice, ki so se v šolstvu odlikovale in so pozvane drugim svetovati.

Ad b). Delovni cilj in način dela v novi šoli.

Nova šola noče samo človeka izobraziti za skromnega meščana, temveč mu hoče dati podlago pristne izobrazbe človeka (alle echte Menschenbildung). Poleg duhovne izobrazbe hoče dati več telesne izobrazbe, da se neguje vsestranska telesna spretnost. Pri nas imamo vsak dan eno uro telesne vaje. Telovadba je danes vse drugačna in ne vadi samo mišic. Pri deklicah tudi ni samo telovadba, pač pa ritmična gimnastika za lepoto telesa. Pri dečkih in deklicah se zmerno goji sport. Ne goji se enostransko intelekt, temveč tudi sposobnost umetniškega ustvarjanja, zato se uporablja slikarsko risanje z barvami, posebno v višjih razredih. Vse to zahteva drugačno učiteljsko izobrazbo in to dajo posebni pedagoški seminarji »Werklehrerbildungsanstalten«. Tak zavod obiskuje učitelj eno leto, ko ima že nekaj let druge šolske prakse.

Poleg likovne umetnosti se goji govorna. Nove čitanke so zbirke najboljših literarnih del in nimajo nobenih slabih ilustracij. Te čitanke dajo učencem umetniško pobudo. Vse kar je presehalo otroško obzorje, smo odstranili iz knjig.

Pouk v glasbi ni več pouk v petju. V mnogih šolah so skupine z glasbenimi instrumenti. Ni več pouk, kakor se učijo ptiči (»Vogelgesangsmethode«), namreč s posnemanjem, temveč po notah. Danes ne poznamo tehničnih predmetov, imamo samo umetniške.

Cilj nove šole je torej mnogo višji in ne govorimo o izobrazbi in neizobrazbi, temveč o višini izobrazbe in njenih različnih smereh.

Ljudska šola stremi za praktično življenjsko izobrazbo, hoče pa tudi celega človeka za vsako izobrazbo. Temu odgovarja novi način pouka ali dela, ki ne pozna samo predavanja in ponavljanje, kazanja in posnemanja, marveč s a m o s t o j n o, s p o n t a n o p r i d o b i v a n j e. To je v začetku vodilo do ekstremnih oblik. Nekateri radikalni reformatorji so zahtevali, da naj se učitelj v razredu sploh nič ne javlja in naj vsako iniciativo prepusti samo otroku. To so pač bila pretiravanja, ki so pa celo bila potrebna, da se je prava misel ostro začrtala. Duhovno vodstvo mora obdržati učitelj, močna aktivnost in sodelovanje otrok se mora doseči in to vodi k uspehu. Ena sama oblika pouka se ne da obdržati, a treba je razred dvigniti iz pasivnosti v aktivnost in ga voditi do spontane učne oblike.

Za tak namen so naslednja sredstva. Prosti razgovori iz lastnih opazovanj na vrtu, na polju in drugod. Opazovanja za fizikalni pouk na orodju in igračah doma in v delavnicah. Tu dobijo otroci znanje o lastnostih teles, z drogom opazijo zakon o vzvodu (Hegel), spoznajo les raznih trdot itd. Vse to je učenje, a vse drugačno učenje, kakor ono, kjer je otrok moral iz knjige čitati, da je les bukve trd. Posebno zaposlenost imajo otroci z zbiranjem raznih stvari. Le obrnimo žep kakega dečka, pa bomo videli, kaj vse zbira v njem. Nagon

³ Veliko odobravanje med poslušalci.

⁴ V Beogradu je g. predavatelj Hylla takole pristavil: »Šolskega nadzornika — nikar se ne uplašite — v Nemčiji nimamo več. Ali moram vam reči, da imamo šolskega svetnika. Pa to ni več strah in trepet ne za učitelja ne za učence, nego njihov sotrudnik in svetovalec.« (»Narodna Prosveta«, 29. marca 1931, br. 24.)

za zbiranje je prirojen in ga je treba izkoristiti. Učenec zbira zemljepisne, zgodovinske in prirodoznanske reči, slike iz časopisov, razglednice in dr.

Za spretnost v hitrem presojanju in za prilagoditve so primerne igre v ugibanju, razne družabne igre, n. pr. zgodovinski kvartet, zemljepisni loto, literarna domina i. t. d. V našem razredu smo ponavljali mesta Nemčije, a imeli smo žogo, ki smo jo med seboj metali in istočasno zahtevali, da kdo imenuje kako mesto z železno industrijo. To je bilo boljše, kakor ono grozno drdranje z naštevanjem mest.

S takimi delovnimi načini se otroku pobudi aktivnost. Posebej omenjam, da se risanje uporablja pri vseh predmetih. Pri nas imamo vsaj dve steni v razredu obloženi s tablami, pa primerno nizko, da tudi otrok vedno lahko pri njih kaj pojasnjuje.

Ad 3. Vzgojni duh nove ljudske šole. Za načelo velja svoboda učiteljeve osebnosti. Noben pritisk na metodo in na učni načrt. Vsak učitelj je na to prej pripravljen in se ozira na življenjske pogoje svoje šole in okolice. Na Pruskem imamo namesto starih načrtov samo uradne smernice (Richtlinien), ki jih vsak kraj po svoje izkoristi. Seveda ima to svoje meje, ker se neka snov mora zahtevati, a nekaj prostosti mora imeti učitelj. Pri izobrazbi učitelja se sicer gleda, da dobi znanje o gotovih metodah; te so važne, a ne zadnji cilj. Zato se gleda, da dobi znanje mlad človek, ki se vzgaja za novo šolo, pedagoško zavest in šolanje bogate osebnosti (»Schulung reicher Persönlichkeit«). S takim vzgojnim duhom stoji učitelj vse drugače v razredu pred učenci. On ni uradna avtoriteta, ta mu raste iz zaupanja otrok in njegove lastne vrednosti. On ni učitelj Lanovec, kateremu morajo otroci verjeti, da je »naslonjač« (Sofa) sesavec in ima štiri noge«. Otroci v novi šoli smejo kritično prejemati besede iz učiteljevih ust. Za učitelja stare šole je bilo zelo nevarno, če je rekel, da kaj ne ve. V novi šoli sme tudi odkrito povedati, da kaj ne zna, in da ne ve vsega ter išče skupaj z učenci po knjigah in leksikonih kako razjasnitev. Učenci se ne čutijo, da bi bili samo podrejeni; medsebojno razmerje je, kakor v dobri družini, med starši in otroki.

Telesne kazni so redke izjeme. Nisem noben utopist in vem, da ne gre brez kazni, a te kazni morajo biti dostojne človeka. Telesnih kazni pri nas nismo uradno prepovedovali, da ne postavljamo učitelja v večno nevarnost. Tudi učitelj je človek, ki se kaj prenašli ali spozabi, a kazen bi mu težko škodovala na ugledu. Učiteljska organizacija je pa sama sklenila, da se vzdržimo telesnih kazni.

Ocenjevanje in izpraševanje učencev smo mnogo bolj umaknili in damo več na opazovanje učencev. Redovanje za vedenje in marljivost smo odpravili, kajti v tem vrednotenju se dela otrokom lahko velika krivica. Zato pa mora učitelj več svojega časa porabiti za opazovanje in zato tudi ljubeznivo ravnanje. Staršem se pismeno pošiljajo ali izrekajo karakteristike otrokove osebnosti. V teh je povedano za kaj se otrok izredno zanima, za katero delo ima voljo, kako se obnaša do drugih, v čem bi bilo želeti poboljšanje.

Med součenci se kaže nov vzgojni duh razreda in šole. Učenci žive vse bolj drug z drugim in si pomagajo. Razred ima sploh novo obliko. Otroci ne gledajo samo učitelja in ne pričakujejo pomoči samo od njega. Med seboj si gledajo v oči. V ta namen so klopi, mizice in stoli postavljeni v obliki podkve, kroga, pravokotno in drugače. Medsebojno pomaganje in svetovanje ni prepovedano, temveč zaželeno. Šola ni samo šola resnega dela, ona se pripravlja tudi na vesele dneve, na praznike in slavnosti. Za pripravo na slavnost se preneha z vsem šolskim delom.

Popolnoma drugačno je sedaj razmerje šole do staršev. Vabimo jih na roditeljske večere in k pouku v šoli. Starši se pri tem prepričajo, da

njih otrok ni vselej »čudežno dete«, včasih se obnaša med drugimi vendar tako, da je zaslužil kazen, i. t. d.

Za nov vzgojni duh šole je potreben tudi nov duh šolskega nadzorstva. Nova navodila za naše nove šolske svetnike zahtevajo, da znajo učiteljem pomagati in svetovati. Zato ne vprašuje več nadzornik učitelja »kaj ste delali na ta in ta dan pred šestimi tedni«. Novi šolski nadzornik posluša nekaj časa, spoznava zmožnost otrok, vpraša mogoče, kaj jim je najljubše v šoli. S tem pridobi neko dobro sliko dela pred seboj, potem pa sam prične s poukom, da pokaže, kako bi on to napravil. Učitelju vlije nov pogum v njegovo dušo. Isto se ponavlja, da dela vsak z otroki, ako pridejo skupno v razred, kar se često dogaja, vladni ali ministerialni šolski svetnik. Pa vselej se nam tudi kaj ne posreči, a to ni napaka. To da učitelju pogum, to ga ne tlači do obupa. Zaupanje, pogum in veselje do dela, to so trije predpogoji za učitelja. —

Po tem predavanju je bila diskusija. V tej je pojasnil, oziroma odgovoril na vprašanja predavatelj, da so morali 4 do 5000 službenih mest opustiti, ker ni denarja. V velikih mestih je v razredu po 40 otrok, na deželi pa tudi po 70. Glavni del pouka se vrši dopoldne. Dolžnostne domače naloge so kar mogoče omejene, pač pa se upoštevajo prostovoljne naloge. Verouk se poučuje po verski pripadnosti, brez konfesije je komaj 1%. Pedagoška stran ima pri tem skupno podlago. Učitelji pišejo tednik, druge obveznosti ni. Šolskih knjig za realije ni več, a so knjige prav posebnega načina. Obveznost, da gre učitelj dalje z razredom, ne obstoja, a se smatra to za boljše. Glede šolskih zvezkov še ni enotnosti. Stališče nove šole je dobro in ljudstvo jo pozdravlja z navdušenjem. Zakonite določbe o izvenšolskem delu ni pri nas. (Dalje.)

Listek

Švicarsko šolstvo.

Dr. L. Sušnik.

Narodnost in šola.

(Dalje.)

V nasprotju z verskimi ne delajo narodnostne razlike v Švici pri šolstvu nobenih težkoč. V tem oziru velja popolna enakopravnost.

Nemcev je ca 71%, Francozov 21%, Italijanov 6%, Retoromanov 1%. Slednji prebivajo v kantonu Graubünden v gornji renski in inški dolini: je jih še kakih 40.000. Sicer je en kanton italijanski (Ticino), 5 je pretežno francoskih, Bern deloma, ostali so v glavnem nemški. Vsi trije glavni jeziki so pri zvezi enakopravni: zvezne odredbe, pravilniki itd. se izdajajo istočasno v vseh jezikih. Vsakdo se lahko obrne na zvezne oblasti v svojem jeziku, v katerem dobi tudi odgovor. V zbornici prevladujeta naravno nemščina in francoščina; sklepi in predlogi se predstavljajo, govori navadno ne. Slično je pri zveznem sodišču in armadi. Sicer so pa divizije povečini z ozirom na jezikovno pripadnost enotne, pri mešanih pa se nižji komandanti lahko mirno poslužujejo jezika svojega oddelka.

Glede šolstva uživajo vsi jeziki enake pravice, vsak je avtonomen v svojem področju. V Švici je namreč jezikovna meja ostra in natančno določena in prebivalstvo le malo mešano. Razen v 4 kantonih, skozi katere gre jezikovna meja. sploh niso mogoči konflikti. V mešanih kantonih odločajo občine o svoji jezikovni pripadnosti. Ljudske šole so torej v tem pogledu lahko enotne. Pri srednjih šolah je stvar urejena različno: v večjih mestih imajo lahko paralelne zavode oz. oddelke, ali pa so šole na nižji stopnji deljene, na višji pa skupne in podobno.

Sicer pa je v srednjih šolah en drugi deželni jezik obligaten. Tudi univerze se poslužujejo jezika okoliša, v katerem stojе, le na zvezni politehniko v Curihu in na vseučilišču v Fribourgu sta v rabi nemščina in francoščina.

Dvojezičnost je v Švici od nekdanj močno razširjena. Francozi številčno nekoliko hitreje napredujejo¹. Resnejše boje poznata le Bernski Jura in Ticino. V obeh so prodirali nekaj časa Nemci, v zgornjem Valaisu pa Francozi oz. Italijani. Vzrok je bilo v večini slučajev naseljevanje uradnikov (železnice!). V Zenevi je polovica prebivalcev tujcev; ta kraj je duševno čisto odvisen od Francoske. Osamljeni Ticino pa gravitira v vsakem oziru v Italijo in je le čudno, da tu ni večjih iridentističnih pojavov — pač le radi tega, ker imajo prebivalci popolno avtonomijo in uživajo vse narodne pravice. Stike nemškega prebivalstva z Nemčijo ovira alemansko narečje, ki se zelo razlikuje od pismene nemščine. Sicer pa je v nemških kantonih švicarska državna zavest od nekdanj najbolj razvita. Manjšinskega vprašanja v Švici ni in Švicarji ne morejo razumeti težav, ki jih dela to vprašanje drugod.

Tako je Švica nekako idealno društvo narodov v malem, obsegajoče pripadnike treh ras in štirih jezikov, ki mirno in svobodno tekmujejo med seboj na temelju enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in podpiranja. Seveda je to tem lažje, ker stojе za posameznimi deli istoimenski narodi z veliko številčno močjo in bogato kulturo, kar dviga ne le ponos dotičnega dela, temveč tudi spoštovanje pri drugih.

Zveza in kantoni.

Švicarji so se vedno dobro zavedali, kako delikatna stvar je vzgoja in kako škodljivo je zanj niveliranje za vsako ceno. Njihova dežela je obenem v zemljepisnem, verskem, gospodarskem in socialnem oziru tako raznovrstna, da je bilo premožno razlogov proti unifikaciji. Tako so se vsi poskusi šolske centralizacije dosedaj ponesrečili. Kantoni so v šolskih zadevah še vedno takorekoč popolnoma avtonomni in ima Švica 25 čisto samostojnih šolskih zakonodaj. Zveza skuša vplivati na razvoj šolstva le indirektno s smernicami in podporami. Edino izjemo tvori pravzaprav zvezna politehniko v Curihu, ki jo vodi švicarski šolski svet kot vrhovna nadzorna oblast. Drugače pa spadajo šolske zadeve, v kolikor se tičejo centralne vlade, pod notranje, oz. pod trgovsko, obrtno in poljedeljsko ministrstvo. Srednje šolstvo je popolnoma stvar kantonov. Zveza je določila le gotove zahteve za realčno maturo, v kolikor zadeva vstop abiturjentov na zvezno politehniko. To vpliva na učni načrt tistih zavodov, ki reflektirajo na to, da velja njih zrelostni izpit brez nadaljnega kot legitimacija za vstop na politehniko. Podoben rezultat, ki spominja na anglosaški sistem, je vpeljan za tiste zavode, ki hočejo pripraviti učence tako, da se posvete lahko tudi medicinskemu študiju (za zdravnike, zobozdravnike, lekarnarje in živinozdravnike), čigar veljavnost je priznana v vsej državi (po čl. 33 ustave). Prvih in drugih takih srednjih zavodov, ki nadzira njih uspehe zvezna maturitetna komisija, je skupaj 43 s 34 lit.-gimn. (tip A), 34 realno-gimn. (B) in 25 realnimi oddelki (C).² Ta komisija ureja tudi zrelostne izpite za kandidate, ki so študirali na drugih zavodih, in pa za privatiste. — Vse to zadeva torej le končne uspehe srednješolskih študij, način, uredbe, značaj šole itd. je prepuščen popolnoma drugim faktorjem.

Tudi na strokovno šolstvo (obrotno, trgovsko, kmetijsko, gospodinjstvo in ženskopoklicno) vpliva zveza nekoliko s tem, da daje prispevke zavodom, ki spolnijo gotove pogoje.

(Dalje.)

¹ Prim. o tem C. G. Picavet, La Suisse, l. c. s. 23 ss., Dr. R. Hercord, Die Sprachenfrage in der Schweiz, l. c. 140 ss. in »Neue Züricher Zeitung«, 13. jul. 1926, 5 (Das schweizerische Tessin, VII. Schulfragen).

² Prim. njih seznam v »Archiv für das schweizerische Unterrichtswesen«, Zürich 1930, II. del, str. 8 s.

Izobrazba naroda

Še nekaj dogodkov iz mojega preloškega življenja.

Ivan Hribski

Najprej naj se spovem velikega pedagoškega greha, ki sem ga bil v svoji mladeniški vročekrvnosti zagrešil in mi še danes otežuje pedagoško vest. Pričakujem, da mi bo odleglo, če se ga javno spovem. No, končno je tudi resnica, da se po lastnih in tujih zmotah lahko marsikaj naučimo. Nekdo celo trdi, da leži ves napredek le na zmotah.

Ko smo bili nekoč pouk že končali in se pripravljali k molitvi, je eden izmed učencev še nekaj iskal in brskal pod klopjo. Skrilak (klobuk) se mu je bil nekam zamešal. Ker je bilo dečku več za škrilak, kakor za moj opomin, naj vstane k molitvi, me popade jeza. Pokličem ga predse in mu velim, naj dvigne roke kvišku. Drugi smo molili. Po končani molitvi naenkrat pade na tla. Vsi osupnemo. Hitro ga poberem, a deček maha in kotali z rokama po zraku, kakor da se mu je zmešalo. Prinesemo vode, močimo ga. Vse zaman! On kotali v eno dalje, poznati noče nobenega — sploh se vede kot bi bil ob pamet. Povedem ga h gospodu župniku. V naglici mu povem, kaj se je zgodilo. Vljudno ga gosp. župnik nagovarja, deček pa ne da glasu od sebe. Kos belega kruha mu ponujamo, še ne pogleda ga. Po meni je lezel mrzel pot, tako me je prevzelo dečkovo vedenje. Gosp. župnik je bil hladnokrvnejši. On reče dečku: »Mate, potuhnil si se, kar lepo pojdi domov!« In res odide. Jaz se skrijem za brajdo, da bom opazoval, če bo zavil proti domu. Krenil je v pravo smer in tudi kotalil ni več z rokama po zraku. Kakih sto korakov je šel še počasi in se oziral nazaj, če ga kdo vidi. Na ovinku se je še enkrat obrnil nazaj in ko je mislil, da ga nihče več ne vidi, jo vbere kot bi kdo kuril za njim. Težak kamen se mi je odvalil od srca, ko sem to videl. Bil sem pa tudi za vselej ozdravljen takih nespametnih, nepedagoških in zdravju škodljivih kazni. G. Župnik je sicer mislil in trdil, da se je bil deček zgolj potuhnil, a sam sem še danes drugega mnenja. Lahko da mu je bila kri udarila v glavo. Udari nam celo tedaj, če ležimo in roke denemo nad glavo. Še prej pa se to zgodi, če stojimo in roke kvišku molimo. Po tem dogodku in spoznanju ni bilo te kazni več na mojem kazenskem repertoriju. Opustil sem bil tudi klečanje pred šolsko desko ali v kakem kotu. Pri tem pa me je vodilo zlasti to, da klečimo le pred Bogom. Klečanje pred šolsko desko ali kako šolsko steno, se mi vidi kot nekaj, kar ni umestno ne s stališča higijene ne s stališča pedagogike, ki sploh telesne kazni zanika, kar je seveda prav. V resnici pravi učitelji vzgojitelji, to me je prepričala večletna upraviteljska praksa, ne uporabljajo telesnih kazni. To pa ne radi tega, ker jih zakon prepoveduje, ampak zato, ker se znajo premagati in pri pouku tako tesno duševno koncentrirati, da imajo v mislih le učno snov in pa otroke pred seboj. Razstreseni učitelji, ti seveda brez kazni shajati ne morejo. Ti pa naj si zapomnijo to, kar pravi nekje Fridr. Polack: Telesne kazni omažejo učenčevo notranjost, kakor omažejo saje čisto steklo. Pa o kaznih morda kdaj pozneje še katero. Iz šolskega življenja na Preloki naj navedem le še pogreb moje najpridnejše učenke, črnooke deklice Barice. Kot angelček je bila lepa in nedolžna. Še po tridesetih letih vem, kje je sedela, vem, kako zaupno me je gledala in poslušala, kako si prizadevala, da bi mi ustregla z lepim obnašanjem in pridnim učenjem. In kolikokrat se dogaja v življenju, da nam vzame Bog, kar nam je bilo najdražje. Tudi z Barico se je tako zgodilo. Popala jo je bila vročinska in ji pretrgala nit življenja. Hudo mi je bilo po nji. Enako g. župniku. Sklenila sva bila, napraviti ji lep pogreb. Vse učence sva vzela s seboj in šla

z zastavo naproti pogrebcom ven iz vasi, kakor tedaj, če je umrl kak župni veljak. Ko je župnik blagoslavljal krsto pred vasjo, tedaj priteče k nama Amerikanec Ivica in meni obesi preko desne rame lep, širok, župnikovi štoli podoben trak, da sem izgledal kot kak kaplan. Skoraj sem bil malo v zadregi, ko sem tako ovenčan korakal poleg župnika in ž njim pel Miserere. Na pokopališču sem se poslovil s kratkim govorom od pokojne učenke, z učenci pa smo ji odpeli v zadnji pozdrav žalostinko, ki je vse navzočne z menoj vred ganila do solz. Ni me jih sram! Učitelj, ki ga smrt lastne učenke ne gane, ta ni vzgojitelj. Meni je dolgo časa bilo pri srcu — kot bi mi nekaj manjkalo v šoli in izven šole. Razstreslo me je le polagoma izvenšolsko življenje, v katerem sem zagrešil nekaj prav neumnih in okroglih. Nočem jih prikriti. Znan mi je pregovor: Kakršen si takega se kaži in svetu nič ne laži! Dve taki mladeniški nepremišljenosti bi bil kmalu plačal z življenjem, tretja me je spravila v časopise, četrta bi me bila kmalu vjela v zakrament sv. zakona. Pa pojdimo lepo po vrsti. Znano je, da so v Karlovcu veliki konjski semnji. G. župnik se je bil odločil, kupiti konja in šla sva ponj v Karlovec na semenj. Zbrala sva bila lepega sirca, ga privezala k vozu in se odpeljala proti domu. Prišedši do reke Kolpe, sva izstopila z voza, voznika, ki je bil s hrvatske strani odslovlila, kupljenega konja pa sva skušala spraviti v velik čoln, čemur pa se je upiral z vsemi štirimi. Da bi g. župnik zajahal konja, ni bilo misliti, ko konjev nič vaje ni bil in star že skoraj 60 let. Jaz sem jih bil vaje z doma. Zaženem se nanj in ga poženem v Kolpo. Do srede Kolpe sem že imel vodo v čevljih. Noge skrivim v oster kot in konice črevljev položim na konjska rebra, a pri tem sva s konjem že zašla tako globoko v vodo, da sem imel že tudi kolena v vodi. Začelo je gomezeti po meni in to tembolj, ker je konja voda vedno bolj zanašala s tokom. Ljudje, stoječi na kranjski strani, uvidevši moj prekerni položaj, prično vpiti na vse grlo: »Gospon, tiraj levo, ne moj desno, tiraj levo!« Četudi sem bil že premočen prav do rogovile, vendar mi je bilo od strahu in napora, ker sem ubogo konjsko paro vlekel na levo z vsemi telesnimi močmi tako vroče, da mi je bil tudi ostali del telesa, ki ni bil v vodi popolnoma moker od potu. Da sem v taki nevarnosti klical na pomoč Marijo in vse svetnike in svetnice, se razume. Ko sva končno s konjem bila na suhem, sva si globoko oddahnila, nato sem ga pognal skozi vas v skok, da sem bil čim prej doma v novo obleko preoblečen. Od tedaj pa prav dobro razumem pregovor: Mladost je norost... Gane me tudi tista pesem: Kaj pa se pobič v nevarnost podajaš...

Druga moja mladeniška nepremišljenost, ki bi jo bil tudi kmalu plačal z življenjem, pa se zgodila na ta-le način. Ob vročih popoldanskih dneh, sem po končanem pouku hodil čolnarit na Kolpo. Seboj sem vzel kruha in gnjati. Ker majhnih čolnov ni bilo, sem odvezal velik čoln, ki je služil ljudem za prevažanje tovorov. Z velikim drogom sem ga prerinil daleč navzgor po reki, se nato lepo vsedel, da me je voda sama nesla nazaj po toku in mirno zaužival seboj prinesemo malico. Krasna idila. Na hrvatski strani Kolpe sta pasla dva pastirja. Ko sta videla, kako se meni v čolnu dobro godi, sta me prosila hleba, češ, da sta gladna. Porinem čoln k bregu, z eno roko se oprimem jelšove veje z drugo pomolim pastirjema kos kruha, pri čemer se nagnem in s tem spodrinem čoln od sebe, izgubivši tako ravnovesje, da čofnem v vodo. Hitro se zasučem, zaigram za drog, pritegnem čoln k sebi in se skobacam zopet vanj. Hrvatskih pastirjev pa že ni bilo več. Ves premočen, pririnem čoln tja, kjer sem ga bil odvezal, na to pa moker kot miš po skrivnih potih okrog grmov in brajd po rebri proti šoli, da me ne bi kdo videl, kako tesno se me je obleka prijemala. Iz župnišča so mi prinesli suho obleko in tako sem mogel zopet med ljudi. Moji dogodivščini se je pri večerji g. župnik od srca smejal

in obenem mi dal prav lep nauk za življenje: Ne nagibajte se v življenju nikoli preveč ne na desno ne na levo. Skušajte se vedno obdržati le v ravnovesju.

Vode mi je bilo zdaj že zadosti. Oprijel sem se novega športa-jahanja. Župnikov konj mi je bil na razpolago. Ker mi je bilo znano, da so cesarji, kralji, grofi in baroni, vitezi in različni plemiči in drugi že gojili ta šport, tako tudi eden izmed mojih prednikov, oprijel sem se ga še jaz. Nič slabega ni bilo videti v tem športu. Opisali pa so me v liberalnem političnem listu na zelo grd način, ravno radi tega nedolžnega športa. Ko sem tisti dopis bral, se mi je zdelo, da se gledam v prav umazanem ogledalu. Pa ni samo pri tem ostalo. Dopis je rodil posledice. Najprej mi je neki anonimnež poslal zasmehujočo me dopisnico, v kateri me je zmerjal s f... hlapcem. Čez nekaj dni — ravno pred naborom — pa prejemem poštni zavitek. Vsi smo mislili, da mi je nevesta in spe — poslala šopek za nabor. Pa kako razočaranje! V zavitku je bilo eno konjsko čohalo pa ena obrabljena konjska krtača... Dokument odpošiljateljeve srčne omike. Župnik se je zgražal prvič nad surovostjo, ki jo je bržkone kak stanovski tovariš zagrešil z dopisom v političnem listu. Pravil mi je, da se še ni zgodilo, da bi n. pr. kak duhovnik duhovnika napadal v javnih listih. Mene pa je bolelo najbolj to, da ob takih dopisih trpi ugled stanu. Tovariško bi bilo, če bi me na primer tovariš tovariško opomnil, do kod učitelj sme in do kod ne. In to v zaprtem pismu, ne pa v javnem političnem listu.

Osebnost mi ta napad ni škodil, prej koristil, ker me je od takih ljudi odbil, in pa privedel do spoznanja, da je sam koc na konju, če ga učitelj jaha — premalo. Dostojanstvo učiteljskega poklica zahteva — sedlo.

O četrty moji neizkušeni dogodivščini pa tole: Okrajno učiteljsko društvo me je povabilo k odkritju nagrobnege spomenika pokojnemu semiškemu nadučitelju Schillerju. Nisem bil član tega društva, ker so me pa vabili, sem le šel. Tako sem prišel prvič v večjo učiteljsko društvo kot mlad učiteljski začetnik. Tisti, ki sem jih jaz poznal, se niso zmenili zame; drugi, ki me niso poznali, pa še manj. Bil sem osamljen, da se skoraj nisem vedel kam djati. Vse se me je nekam ogibalo. Po odkritju spomenika je šlo vse učiteljstvo v neko večjo gostilniško uto, kjer je bilo pripravljeno skupno kosilo. Mojo osamljenost je opazil že bolj prileten tovariš, ki sem ga poznal le po imenu, ne pa še po značaju. Pridružil se mi je. V uto sva prišla bolj zadnja. Mojega spremljevalca so tedanji učiteljski prvaki klicali k sebi in mu iskali prostor, zame se ni zmenil nihče. Ko to čudno vedenje ta moj tovariš opazi, se zasuče in mene potegne s seboj. Utaborila sva se zunaj pri posebni mizi v bližini ute. Meni se je zdel ta tovariš kot angel rešitelj. Prav vesel sem ga bil, ko mi je tako moško pomagal iz zadrege. Pa ni trajalo dolgo, ko me on sam spravi še v večjo zadrego. V uti so pričeli prvaki govorance. Prva je veljala navzočnima semiškima duhovnikoma. Govoranco je moj tovariš zelo vlekkel na ušesa, zraven pa je delal medklice: »Ali ga čujete, kako kadi ta črnim«. Meni je postajalo vroče, ker so proti nama leteli hudi pogledi. Ni ga motilo to. Le še više in više kadite, vi mežnarji in ministranti, je nadaljeval, da je mene kot klerikalca vročina obhajala. Pričel sem se odpravljati na odhod, ker mi ni bilo v takem položaju več obstanka. Pa se je dvignil še on. Odšla sva v drugo gostilno. Tam me je povabil, naj grem z njim domov. Po poti me je nagovarjal, naj zaprosim za učno mesto na njegovi šoli. Kraj in še skoraj popolnoma nova šola sta mi ugajala. Neka vdova in gostilničarka nama je prinesla v šolo imenitno kosilo. Stregla nama je tudi z izborno belokranjsko kapljico. Ko je tovariš čutil, da postajam zgovoren, me je začel ženiti z — vdovo, ki bi mi bila nemara lahko mati. Bal sem se je, vzdržati nisem mogel več v njeni družbi, zahvalil sem se obema za njuno ljubeznivost in tako srečno ušel nameravani zakonski zvezi. Po takih čudnih doživljajih na prvem učiteljskem zborovanju me okrajna učiteljska zbo-

rovanja niso videla več dotlej, dokler se nismo ujedinili, kar pa se je zgodilo šele po 26 letih od tedaj.

Bližnje učitelje sem od časa do časa obiskoval. V Adlešičih je tedaj služboval Strehovec. O tem tovarišu je šel glas, da je poseben strokovnjak v pre-računjavanju, koliko kubičnih metrov lesa je v kakem gozdu. Na Prilešču mi je bil ljub hrvatski tovariš, ki mi je bil tudi najbližji, oddaljen le pol ure od Preloke. Eden izmed njegovih učencev se je bil zaljubil v eno izmed mojih učenk. O tem je pričalo zaljubljeno pismo, ki sem ga bil učenki konfisciral. Bilo je izredno lepo po vsebini in pisavi. Z župnikom sva že po tistem pismu sklepala na izvrstnost hrvatskega učitelja. Sam pa v ljubezni ni imel sreče tedaj. Bil je že trikrat oklican z neko premožnejšo Anko z Vukove gorice. En dan ali dva pred poroko pa mu pošlje košarico, kar je še mene jezilo in tudi ostrašilo pred neko kranjsko Marico. Anka je bila nato vzela nekega stražmeštra. Bržkone je imel boljšo plačo. V ženskah ne odločuje vselej in povsod — srce, ampak tudi gospodarski razum.

Zelo ljub mi je bil tudi viniški učitelj Joško Bergant. Bil je sicer meni politično nasprotno usmerjen, vendar dobrohotno kolegialen. Nadučitelj Lovšin, kakor že rečeno, mi je sicer imponiral, bil pa se mi je zameril, ker me je na dan 1. decembra 1900 ob državnozbornskih volitvah zelo ozmerjal, češ, da sem z pripeljal na volišče preloške klerikalce. Resnica pa je bila le to, da sem z nekaterimi Preločani v družbi prišel na Vinico gledat, kako se bodo vršile volitve. Prvo službeno leto se sploh nisem principijelno vtikal v politiko. Podpisal nisem niti ene volivne glasovnice. In vendar sem bil vpričo kmetov zelo ozmerjan. Seveda, da sem tovarišu Lovšinu to že zdavnaj odpustil in to tem rajši, ker ima za izobrazbo belokranjskega ljudstva nesporno dokaj zaslug.

Seznanil sem se bil tudi z nekim tovarišem z Bosiljevega. Ker ob četrtek nisem imel šole, sem ga šel nekoč obiskat. Ko sem šel mimo šole, me je zagledal iz razreda, v katerem je ravno imel nadzornika. Pustil je nadzornika in pritekkel ven na cesto k meni. Silil sem ga nazaj, češ, kaj si bo nadzornik mislil o njem, da ga kar samega v razredu pusti. »Pojdi nazaj!« »E, ti ne poznaš naše nadzorniške dobričine«, mi odgovori. »Vendar moraš čuvati avtoriteto njegovo,« ga opozorim. »On pa mojo,« mi zabrusi. Končno je le šel nazaj, jaz pa sem si med potjo mislil, da nadzornik ne sme biti prevelika dobričina, ker mu je služiti v prvi vrsti stvari in v drugi šele osebam.

H koncu še nekaj iz veselega življenja. V predpustnem času so tedaj prirejali na Vinici in v okolici bale. Po župnikovem nasvetu sem se tudi jaz udeležil dveh; prvega na Vinici, drugega na Vukovi gorici. Teh balov ni obiskovalo samo navadno ljudstvo, temveč tudi bližnja in daljna gospoda. Med njo sem videl celo dva hrvatska duhovnika. Ko mi je g. župnik nasvetoval, naj grem na bal, sem ga začudeno pogledal, da mi on kaj takega svetuje. Pa je nadaljeval: »Vi ste lajik in kot tak se pred svetom ne morete zapirati. Vi ste učitelj in morate od časa do časa v družbo, v kateri boste spoznali ljudske šege in navade, spoznali ljudsko življenje in mišljenje, kar je za vas kot učitelja prav potrebno in koristno.« Vprašam ga, ali ni ples greh? Ples sam na sebi ni greh. Greh nosimo v srcu, in če ga v srcu ni, ga tudi na plesu ni. Pri nas na Kranjskem pa vendar tako prepovedujejo ples, mu pripomnim. »Kaj pravite k temu?« »Da imajo tam prav.« Tisti kranjski primojduševski plesi res ne zaslužijo drugega kot preganjanje. Tam bi res ne smelo biti učitelja. Toliko zavednosti in ponosa na zvišenost učiteljskega poklica bi že moral imeti vsak učitelj. Na Vinici, kakor tudi na Vukovi gorici bodo največ plesali kolo, čardaš in še kak valček. Skoraj sem se geniral iti na ples, ker razen kranjske polke sploh drugega plesa znal nisem. Župnikovo zaupanje in fantovska kri sta me pa le pognala na bal. Bilo je na Vinico poldruho uro daleč, toda za mlade noge

ni to nobena razdalja. Sam ne vem, kdaj sem se znašel v vrtincu. Potegnili so me v kolo: moški, dama, moški, dama itd. do zaključka kola. V sredi kola moški z blazino. Godba zaigra: igraj kolo, igraj kolo dvadeset i dva. Mi v kolu zdaj na desno zdaj na levo, dokler oni v kolu ne vrže blazine pred damo. na kar smo v kolu zapeli: sad se vidi, sad se vidi, koji koga ljubi, in se zadrželi po taktih godbe naokrog. Ona dva v kolu sta pokleknila, se poljubila vstala in zaplesala, na kar je gospod odšel nazaj v kolo, dama pa je sedaj iskala moškega, da bi predenj vrgla blazino. In česar sem se najbolj bal — se je zgodilo. Predme jo vrže. Ni mi preostajalo drugega, kakor poklekniti, poljubiti — nekam na čelo sem to storil — in zaplesati, med tem pa so drugi prav nagajivo ponavljali: sad se vidi, sad se vidi, koji koga ljubi... Pa to seveda ni bilo res; vsaj z moje strani ne. Z njene pa menda tudi ne, ker tega še do danes nisem zvedel.

Na Vukovi gorici pa sploh do plesa prišel nisem. Tam so ogrski čardaš v eno brcali. Zanj pa še celo niso okorne kranjske noge. Zatekel sem se v sobo, kjer so le jedli in pili pa strašansko veliko govorili. Navadni kmetje so vstajali in govorance kar stresali iz rokavov. Z mano sta bila še dva Kranjca. Tudi na nas tri se je bila usula ploha besed. Na skrivnem sta me moja dva Kranjca suvala, naj se vendar vzdignem in jim vrnem napitnico, česar pa si upal nisem. Kranjsko čast je končno rešil eden izmed mojih spremljevalcev, za kar sem mu še danes hvaležen. Globljih misli seveda ni bilo mnogo, besed pa, nič koliko. Videlo se mu je, da je bil že tudi on napol Hrvat. Ti znajo!

Tako mi je tedaj potekalo življenje na nepozabni mi Preloki. Moj dobri in strogi ranjki oče pa so se bali zame. Pisali so mi, naj prosim za razpisano službo v bližini doma. Ubogal sem očeta, prosil za razpisano službo in jo po naključju tudi dobil. Moj konkurent je bil okrajnošolski gospodi že znan kot klerikalec, mene pa s te strani še niso dobro poznali. Včasih je le dobro, če je človek kje v oddaljenem kraju.

Zadnji dan šolskega leta sem se lepo poslovil od priljubljene mi mladine. Teško mi je bilo pri srcu, zlasti, ko je mladina tako jokala. Ganilo je tudi mene do solz. Izenadila pa me je še posebno deputacija petih mož, ki so me prišli prositi, naj ne grem proč, naj ostanem med njimi. Malo je manjkalo, da me niso pregovorili. Posebno težko mi je bilo slovo od gospoda župnika, ki je bil meni očetovsko dobrohoten. Bodi mu zemljica lahka! Pisal se je Matija Kadunc in je pred leti umrl v visoki starosti v Žužemberku, kjer je bil v pokoj.

Ko sem bil na jesen prišel na Preloko, je sijalo solnce. Sijalo je tudi ob mojem odhodu, vendar v duši ga ni bilo. Zašlo pa je, ko sta se poslovila od mene še moja dva najpridnejša učenca, ki sta me na žalostni odhodni poti dolgo časa spremljala.

Tedaj pa je dozorel v meni sklep: z ljudstvom za ljudstvo!

Zborovanje Slomškove družbe na Brezjah.

V dneh 7. in 8. julija t. l. je imela Slomškova družba svoje običajno veliko-počitniško zborovanje na Brezjah. Že 6. julija so začeli prihajati stalni zborovalci, ki so se doslej še vedno odzvali vabilu svoje organizacije. Kakor vselej je tudi to pot pripravila Slomškova družba lepa predavanja za svoje članstvo; zaradi zadržanosti enega predavatelja in obolesti drugega, se je moral spored temu primerno izpremeniti.

V torek 7. julija je ob 10 služil sv. mašo g. katehet Kogej iz Št. Vida, improvizirani pevski zbor pa je zelo lepo prepeval pri sv. maši. Po sveti maši se je zbralo nepričakovano veliko število učiteljev, učiteljic, nekaj duhovščine, par profesorjev v gostoljubni dvorani frančiškanskega samostana.

Predsednik Strukelj je otvoril 5. zborovanje Slomškove družbe na Brezjah. Pozdravil je prav pristrčno gospoda dekana Faturja iz Radovljice, v katerega cerkvenem področju se članstvo Slomškove družbe tako rado zbira. Pozdravil je nadalje duhovščino kot prvoboriteljico za naša načela. Pozdravil je nadalje meščanskošolsko učiteljstvo in vse ostalo članstvo Slomškove družbe od blizu in daleč. Prav posebno je še pozdravil zastopnika naše prosvetne uprave g. banskega nadzornika Lužarja. Nato je predsednik obrazložil spored za oba dneva zborovanja. V svojem nadaljnjem pozdravnem govoru se je pominjal vseh starih veteranov, pričeni od Fr. Jakliča, ki je sklical prvič članstvo bivše Slomškove zveze že leta 1909. k zborovanju na Brezje. Spominjal se je vseh onih, ki so tedaj bili navzoči na zborovanju, a jih sedaj ni več med nami; kakor Sadarja, Lavtižarja, Zemetove, Fabinca, Tomčeva in nedavno umrlega Janka Bajca. Nato je sledilo predavanje Kornelija Igliča: »Učiteljevo življenje v luči vere«. V svojem predavanju je iz svoje lastne prakse poudarjal, da je presveta Evharistija ono središče in oni vir, iz katerega črpa vsak učitelj-vzgojitelj moč in pomoč pri svojem vzgojnem delu. Polušalci so mu zelo navdušeno ploskali. Razvil se je nato razgovor o temi, ki so se ga udeležili tovariš Slapšak, več članov in članic ter dekan Fatur, ki je po svojih pozdravnih besedah z veseljem ugotovil, da se prav članstvo Slomškove družbe vedno in povsod zaveda svojega vzvišenega zvanja kot učitelj-vzgojitelj.

Sledilo je nato predavanje banskega nadzornika Lužarja »mislil ob nekaterih velikih jubilejih«. V svojem referatu je omenjal te-le velike jubileje: 2000 letnico velikega rimskega pesnika Virgila, 1500 letnice sv. Avguština, 700 letnice sv. Antona, 500 letnice device Orleanske in 100 letnice Baragove. Po kratkem razgovoru, ki je sledil temu predavanju, so zborovalci odšli k skupnemu kosilu, katerega se je udeležilo nad 100 oseb.

Popoldne so zborovalci napravili izlete v razne kraje, kakor na Golnik, v Begunje, v Trzič, Radovljico, Leše itd. Večerni hlad pa je zopet zbral vse skupaj pod Finžgarjevimi kostanji, nakar so bile ob četrtni na 9 pred milostnim oltarjem pete litanije, pri katerih je prepevala vsa cerkev.

Drugi dan, 8. julija v jutranjih urah so zborovalci opravili svojo pobožnost v cerkvi. Ob 10 pa je imel cerkveni govor društveni odbornik, p. dr. G v i d o R a n t, o temi »Katoliška akcija in inteligent«. V svojem govoru je poudarjal, da obstoji glavno delo katoliškega inteligenta v tem, da živi pravo in živo katoličanstvo. Njegov zgled bo privlačil vso okolico, da bo storila isto. Tako praktično katoličanstvo je tudi edina rešitev vseh današnjih problemov, kakor so: delavsko vprašanje, gospodarska kriza in odtujitev od vere.

Po sv. maši, pri kateri je vzorno prepeval društveni zbor, se je nadaljevalo zborovanje v dvorani s tretjo temo »Žensko vprašanje — važni činitelj v sodobni krizi«, ki ga je imela Kristina Hafner. V svojem temeljito zasnovanem predavanju je podala razvoj kulture od najstarejših časov do danes, in dokazala, da je žena zvesto in koristno pri njem sodelovala. Kristus, največji sociolog vseh časov, je postavil ženo v pravo razmerje do moža. S tem je bilo podano pravilno stališče žene v človeški družbi. Srednji vek je ženo imel v časti in je žena imela velik vpliv. V času humanizma pa je ta svoj vpliv vedno bolj izgubljal. Rousseau, ki je propagiral izživetje, je uklenil ženo v suženstvo moža. V dobi materializma, ko je prevladala moška miselnost, je bila potisnjena žena v ozadje. Ono lepo razmerje, po katerem naj je mož glava, žena pa srce družine, je v tej dobi popolnoma prenehalo. In tudi danes je še tako. Tudi danes je razum vse, nihče pa ne upošteva blažilne moči ženskega čuvstvovanja. Res je, da je prišla tudi žena do višje izobrazbe, res pa je tudi, da ji kljub temu pripravljajo le take službe, ki zahtevajo mnogo dela, a so slabo plačane. Predavateljica je nato podala solnčne, pa tudi senčne strani feminizma. Ena izmed glavnih

senčnih strani je: nepravilna zaposlitev žene. Ker so življenske razmere porinile ženo iz družine v delo v tovarni, se je odtujila domu in družini. In prav zato vidimo, da danes družina propada. Ona lažniva enakopravnost, ki jo je izpeljal boljševidem do vse potankosti, je ženo še tem bolj odtrgal iz družine in doma, da je prvotno celica človeške družbe, družina, v temeljih ogrožena. Ker vemo, da je družina ona temeljna celica, na kateri se razvija vsaka višja socialna edinica, je nujno potrebno postaviti se v bran boljševidizmu in dvigniti družino in zakon k nekdanji svetosti. Edini in najmočnejši nasprotnik boljševidizma pa je krščanstvo. V interesu naroda, države in človeške družbe je, da vsi poklicani činitelji propagirajo krščanstvo. S tem bo tudi pravilno rešeno žensko vprašanje.

Po živahni debati, ki je sledila predavanju, katere so se udeležili Rupret, Slapšak, Horn, Lindtnerjeva, Rusijan i. dr., je sledil občni zbor Slomškove družbe.

Predsednik Štrukelj se je pred prehodom na dnevni red v toplih besedah spomnil najvišjega pospeševalca narodove prosvete, Nj. Vel. kralja ter je predlagal brzozavni pozdrav Nj. Vel. kralju, kar so zborovalci z navdušenimi klici in ploskanjem sprejeli. Nato so zborovalci zapeli »Pravde Bog«. Potem je predsednik prečital pravkar došlo pozdravno pismo knezoškofa dr. Rožmana, ki pošilja zborovalcem pristrčne pozdrave in iskrene želje k izidu zborovanja in občnega zbora. Zborovalci so nato tudi svojemu višjemu pastirju poslali brzozavni pozdrav.

Nato je sledilo poročilo tajnice, ki je nakratko podala pregled dela Slomškove družbe v preteklem poslovnem letu, se spomnila važnejših veselih in žalostnih dogodkov v organizaciji, označila sodelovanje članstva pri raznih kulturnih napravah in priporočala, naj bi se po § 37. društvenih pravil v okviru Slomškove družbe ustanovili razni odseki, ki bi zbirali članstvo enakega zanimanja v delovne zajednice. Na ta način bo Slomškova družba nudila vsakemu članu vse in bo, kakor si je tudi doslej vedno prizadevala, delala za povzdigo izobrazbe svojega članstva, za prosveto naroda, za splošno blaginjo domovine in države.

Sledilo je nato poročilo blagajnika, ki je poročal o dohodkih in je prosil točne vršitve dolžnosti članstva v tem oziru. Nato je poročal tovariš R. Wagner o »Mladinski knjižici«.

Vsa tri poročila so zborovalci z odobravanjem sprejeli.

Ker se k slučajnostim ni nihče oglasil, je predsednik zaključil občni zbor. Ob sklepu so zborovalci zapeli himno »Povsod Boga«.

Popoldne se je vršil kratek razgovor misijonskega odseka pod predsedstvom gospe Sadarjeve. Sklenilo se je, da se vrši v dne 25. in 26. julija razstava, od članic misijonskega odseka izvršenih ročnih del, v korist misijonom na Brezjah.

Nato so se zborovalci razšli v splošnem zadovoljstvu z iskreno željo, naj bi bilo še prav mnogo takih prijetnih dni.

Književnost

Od Ilirije do Jugoslavije. Spomenica Davorin Jenkove narodne šole v Cerkljah pri Kranju (1788—1931). Uredil šolski upravitelj Josip Lapajne. Založila Cerkljanska šola. Tiskala Jugoslovanska tiskarna. Cena 27. Din. Spominska knjiga ima na 182 straneh prav pestro vsebino iz cerkljanskih prosvetnih poljan. Med besedilom je mnogo slik. Posamezni spominski članki so pregledno zbra-

ni v tri skupine: I. Prosvetni razvoj, II. Prosvetni veljaki, III. Narodna prosveta in gospodarstvo. — Pri prosvetnih veljakih so uvrščeni razni strokovni spisi. Skladatelja Davorina Jenka je z znano točnostjo opisal in navedel njegove umotvore dr. J. Mantuani. Med drugim je očrtan postanek pesmi »Naprej zastava slave«. Davorin Jenko ima velike zasluge za srbsko in slovensko

glasbo in petje. Njegova skladba je tudi »Bože pravde.« — Dr. Fr. Kimovec je podal životopis mojstra organista, učitelja, župana in skladatelja Andreja Vavkna. Kakor bi bili stavki izklesani, se čitajo spomini na tega učitelja. Na str. 95 je podal dokaz, da je znana lepa nagrobnica »Vigred se povrne« nesporno od Vavkna. Ocena Vavknovih del me je zelo zanimala. Pred nekaj desetletji so bile Vavkneve, Cvekove in Riharjeve pesmi od strani uglednega glasbenika Foersterja v Ljubljani s par izjemami popolnoma zavržene, sedaj pa vidim, da so zopet dobile opravičeno mesto v cerkvenem petju. Kak križ smo imeli nekoč s temi skladatelji. Ljudstvo je zahtevalo in imelo najraje njih pesmi, Cecilijanci pa o njih niso marali nič slišati, a mnogo cerkvenih zbirk sploh ni bilo na razpolago. Životopis Vavkna je zelo izrazit in rad bi videl, da bi ga čitali oni voditelji učiteljstva, ki so nekoč komandirali na deželo, da učitelji zaradi svojega ugleda ne sme orglati. Morda bi spoznali, da je takrat marsikje imel učitelj večjo veljavo s cerkveno glasbo v srcu ljudstva, kakor pozneje s športom, telovadbo i. dr. — Predaleč bi šel, ko bi navajal še kaj o drugih zasluženih cerkljanskih rojakih, o slikarju in ribogojcu Franketu, o pisatelju Kodru, ministru Hribarju, igralcu Borštniku, ranatelju Barletu, kanoniku in skladatelju dr. Kimovcu in drugih. — Letos, na Vidovo, je šola proslavila 140 letnico in več drugih spominskih prilik. »Glasbena matica« v Ljubljani je odkrila v Cerkljah spominsko ploščo. »Udruženje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana,« je isti dan vzdala spomenico na rojstni hiši gledališkega umetnika Ignaca Borštnika. — K strani 175, kjer je omenjen učitelj Andrej Jekovec, se lahko pripomni, da je umrl dne 17. februarja 1894. Jekovec je bil šest let pevec in ud gledališke družbe v Ljubljani in potem prestopil k učiteljstvu. Posmrtnico mu je napisal takratni okrajni šolski nadzornik Fr. Levec v »Učiteljskem Tovarišu 1894, št. 5. — Spomenico o šoli v Cerkljah naj uvrstijo tudi druge šole v svojo knjižnico.

F. Lužar.

F. S. Finžgar, Pod svobodnim solncem. I. in II. zvezek Zbranih spisov. Str. 300 + 368. Založila Nova založba v Ljubljani. Natisnila Mohorjeva tiskarna in Celju 1931.

Na našem knjižnem trgu smo že dolgo pogrešali to knjigo, in za Finžgarjevo šestdesetletnico je Nova založba poskrbela, da so pisateljevi Zbrani spisi v dosedanjih zvezkih celotni. Dejstvo, da »Pod svobodnim solncem« prihaja med Slovence že v tretji izdaji, dovolj jasno govori, da je ta knjiga imela odmev, kakor ga more imeti samo dobra, narodu iz dna duše pisana knjiga. Zato bo ta povest tudi danes, ko prihaja k nam v jeziku in slogu, docela prečiščena, tem bolj spolnila svoj namen.

Odveč bi bilo obširneje govoriti o delu, ki danes ni nikomur med nami nepoznano in

ki je prešlo tudi že daleč preko mej našega jezika. »Pod svobodnim solncem« je naše najobširneje zasnovano zgodovinsko delo in če tudi središče Finžgarjevega pripovedništva, sad njegovih najbolj svežih tvornih moči. Vse, kar se da slutiti iz skupnega življenja naših »davnih dedov« in kar nam je v skopih odlomkih ohranila najstarejša zgodovina, je pisateljeva živa domišljija strnila in prepletla z bujnimi zgodbami. Tako gledamo mladca Iztoka, kako gre iz domačega gradišča nad bizantinskega Hilbudija, kako se poda v grški Bizanc — vidi najvišjo družbo, njen blesk in propalost, kako se po mnogih skušnjah in trpljenju reši in potrka s svojimi četami in prav na vrata svetovnega Bizanca. Pred nami se razgrinjajo živo pisane slike tedanjega velikega mesta, izdelane z velikim študijem in živo domišljijo, in nam pripovedujejo o tedanjem dvornem življenju, o kulturnih in družabnih razmerah tedaj, ko cesar Upravda zida veliko cerkev Svete Modrosti in ljudstva stokajo pod silnimi breni.

Knjiga je postala najidealnejše branje za odraslo mladino. Zabavna in poučna je obenem, pred vsem pa je to knjiga lepih vzorov, kakor so ljubezen do rodne zemlje, volja do zdrave treznosti in navdušenje za velika dela. Nova izdaja je posebna tudi zato, ker se kaže v nji odločno stremljenje, ohraniti jezik čim čistejši in pristnejši, jasno določen tudi po naglasu.

Mohorjeva tiskarna v Celju, ki je knjigo tiskala, je izvršila delo z veliko skrbjo in tehnično dovršenostjo, zasluži popolno priznanje. Nekaj izvodov te knjige je tiskanih tudi na zelo fin papir, tako da bo to delo še posebej primerno kot darilo ob raznih prilikah. Oba dela staneta: broš. 80 Din, polplatno 100 Din, celo platno 110 Din, in se dobita pri Novi založbi v Ljubljani.

Opozarjamo, da sta zvezka vsak zase in da obsegata 43 tiskanih pol ter je navedena cena v sorazmerju s podobnimi knjigami res nizka.

Dvanajsti zvezek Zbranih spisov Ivana Cankarja. »Pohujšanje v dolini šentflorjanski.« »Zgodbe iz doline šentflorjanske.« »Novo življenje«. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Str. XII + 356. Založila Nova založba v Ljubljani 1931.

V obeh prvih spisih dvanajstega zvezka Cankarjevih zbranih spisov, ki so kakor vsako leto, tudi letos izšli točno za veliko noč, je višek Cankarjevega cikličnega šentflorjanskega motiva, ki se je bil začel z njegovo novelo »V mesečini« in je potem usahnil l. 1908. Te ostre satire, v katerih se mešajo burkosti in tragični konflikti, obračuni s svetohlinsko moralno družbo in pisateljevi obračuni s samim seboj, so naletele v tedanji slovenski javnosti na oster odpor, o čemer urednik obširno poroča v opombah. Cankar je mislil, da je njegova umetnost tedaj doživela »konkurz« in je začel pisati novo komedijo »Zalostni konec umetnosti«, ki jo je urednik

ponatisnil kot fragment in v kateri Cankar tudi sam nastopa. Drugačnega značaja je roman »Novo življenje«. Vzklilo je iz globokega osebnega doživljanja, ki je pesnika pretesel do zadnjih globin in ki ga je napotilo, da je jel premišljevat in pisati o svojem življenju, o Ljubljani, o njenih kulturnih in nekulturnih posebnostih, o mladem umetniškem rodu in njeega nazorih, a zlasti o svojih zablodah. Tako je postalo Novo življenje obračun s samim seboj, izpraševanje lastne vesti, podrobna analiza osebnih motivov in dejanj, zgodovina dvomov, povest obupov pod lastno slabostjo, nad izgubljeno mladostjo, nad brez-nadno prihodnostjo. To je najbolj strastna, najbolj osebna, najbolj neumerjena Cankarjeva povest,« pravi Izidor Cankar v uvodu.

Knjiga se dobi v Novi založbi in v vseh drugih knjigarnah. Cena: broš. 68 Din, pol-platno 80 Din, celo platno 86 Din, polusnje 110 Din.

Okrožnica papeža Pija XI. o krščanskem zakonu. Slovenski prevod s pripombami in pojasnili (Ponatis iz »Časa« XXV, 6). Ljubljana 1931. Izdala Leonova družba. — Papež pojasnjuje povod te okrožnice v tem, ker se nad vse pogubne zmote in izpačene nravi razširjajo med verniki. Okrožnica obsega 137 točk, ki so postavljene v tri velike dele: I. Krščanskega zakona dobrine: zarod, zvestoba, zakrament; II. Zmote o zakonu; III. Pripomočki, da se zakonu vrne dolžna čast. Sicer so pa pregledni še naslovi za manjše skupine. Sedanja okrožnica se naslanja na okrožnico »Arcanum«, ki jo je izdal pred 50 leti papež Leon XIII. — V točki 37. pravi okrožnica: »Kušnja uča, da je neomejena trdnost zakona prebogata vir poštenega življenja in nepokvarjene nravnosti. Ako se ohrani to dvoje, sta zavarovana tudi sreča in blagor držav; država je namreč takšna, kakršne so rodbine in ljudje, iz katerih je kakor telo iz posameznih udov sestavljena.« V okrožnici so določbe o zarodu, zvestobi, o nerazdružnosti zakona, o pretirani osamosvoji ali emancipaciji žene, o pripravi na zakon i. t. d., kar naj bi upoštevali samci, samice in zakonci. F. L.

Naša zemlja. Istorijško-geografski pregled. Posebno izdanje iz Almanaha kraljevine Jugoslavije. Knjiga obsega: Manifest Nj. Vel. Kralja Petra povodom proboja Solunske fronte, Naš kraljevski dom, Rang Kraljevskih Odličja, Istorijški pregled (Predgovor), Istorijška kronologija Jugoslovenskih zemalja, Svetski rat 1914—1918, Letopis Kraljevine Jugoslavije 1919—1928, Sastav Vlada Kraljevine SHS od 1918 do 1929. Geografski pregled, Kalendarsko-astronomski pregled. Istorijške ilustracije naših umetnika. Knjiga je sestavljena v prav lepi obliki, stane 75 Din, dobiva se v Zagrebu VI, Zerjavičeva 6. Izšla je posebej istotam tudi Istorijška kronologija jugoslovenskih zemalja, cena 20 Din.

Zakon o narodnih šolah II. zvezek. V založbi Učiteljske tiskarne je izšla prva zbirka

pravilnikov k zakonu o narodnih šolah, kot II. zvezek celotne zbirke zakonitih predpisov k zakonu o narodnih šolah. — Ta zbirka vsebuje vse zakonite predpise o zdravstvu in higijeni glede šole, učencev in učiteljev z obširnimi stvarnim kazalom in registrom vseh zakonov, uredb in pravilnikov, ki so izšli v Službenem listu in Službenih novinah in zadevajo zdravstvo, ki jih potrebuje vsaka šolska poliklinika, vsak zdravstveni odbor v občini in vsak sodnik, osobito za šoloobvezno deco in maloletnike, pri sodiščih za maloletnike, ker ima v zbirki vse zakonite predpise glede moralno pokvarjene šoloobvezne dece in maloletnikov z obširnimi stvarnim kazalom in registrom vseh zakonitih predpisov o sodnem in kazenskem postopanju, ki so izšli v Službenem listu in Službenih novinah. Obširno stvarno kazalo omogoča, da vsako zadevo hitro najdete in prav tako vse določbe, ki so z njo v zvezi. Register vsebuje vse zakonite predpise (zakone, uredb in pravilnike) o zdravstvu ter sodnem kazenskem postopanju (tudi one, ki jih ni v zbirki), da jih hitro najdete v Službenem listu in Službenih novinah. Cena broš. izvodu 36 Din, vezan v celo platno 45 Din. Dobi se v vseh knjigarnah.

Savremena škola, časopis za pedagogiko. Zagreb. V štev. 4 ima naslednjo vsebino: S. Ljubunčić: Psihologija u našim školama i novo psihološko orijentiranje; T. Krčnar: Psihološko ispitivanje djece u predškolsko doba; Z. Priselac: Krčki tečaj škole rada; Z. Špoljar: Obuka u I. razredu osnovne škole; Lj. Godler: Iz moğa prvog razreda; M. Demarin: Kralj Stjepan Tvrtko; P. Bogović: Treba li učitelju filozofija; Lj. Miholjević: Kako udesiti našu školu da bude radna. — V štev. 5 je tole: S. Ljubunčić: Davorin Trstenjak; I. Bosanac: Individualni uzgoj; Lj. Godler: Iz moğa prvog razreda; Z. Špoljar: Obuka u I. razredu osnovne škole; M. Demarin: Kralj Stjepan Tvrtko; S. Ljubunčić: Pedagoška zrnca iz školskog života; Ocjene i prikazi; Književna kronika, Vijesti. »Savremeno školo« je priporočilo ministarstvo prosvete za šolske knjižnice. Naročnina za celo leto je 100 Din. Uprava je v Zagrebu I, pretinac 335.

Glasnik društva »Prosvete« v Sarajevu. V številki za avgust ima vsebino: Zapisnik 25. redovne glavne godišnje skupštine »Prosvete« srpskog prosvetnog i kulturnog društva. — Poseben delokrog ima ta prosvetna organizacija za borbo nepismenosti v Bosni in Hercegovini. »Prosveta« ima veliko knjižnico v obsegu 35 516 zvezkov, poleg tega dela v Sarajevu 14 filijalk. Po drugod ima 162 stalnih knjižnic, in sicer 46 v mestih in 116 v selih. V vseh teh knjižnicah (brez centrale) ima 29.917 zvezkov. — »Prosveta« v Sarajevu je bila med prvimi, ki je započela z izobrazbo kulturno zaostale žene na selu. Sistem prosvetnih šol za selske domačice (gospodinje) ni internatski. Učenke prihajajo vsak dan zjutraj v šoto in

zvečer gredo domov. Razloga za to sta, ker je ta sistem najcenejši in je naravnost v zvezi z domom. Pokazal je dobre rezultate in ustreza siromašnim selom. Delovni čas teh šol traja od septembra do aprila, sicer pa traja tečaj na eni šoli od tri do štiri mesece. — Veliko se trudi »Prosveta«, da podpira višokošolsko in srednješolsko mladino, posebej pa mladino za obrt in trgovino. Za podpore in stipendije srednješolcem je bilo izdanih 217.000 Din. Sicer vzdržuje »Prosveta« dijaški dom, dom za dijakinje in dom Kola srbskih sester v Sarajevu, dom za dijake in dom za dijakinje v Mostaru in drugod, skupaj 11 domov. Za vse se je potrebovalo nad en in pol milijona dinarjev. F. L.

»Naša knjiga«. Bibliografski institut Kraljevine Jugoslavije v Zemunu, Kralja Petra št. 59. »Naša knjiga« je mesečni časopis o novih knjigah v naši kraljevini, objavlja vse jugoslovanske knjige in publikacije; ni pa samo važen za naše čitatelje, temveč posebno važen za inozemstvo. Letna naročnina je 30 Din. Ta list vrši zelo važno vlogo in je imel doslej velik uspeh.

Njujorški univerzitet i Vidovičev pokret. Na njujorškem Univerzitetu dobil je Englez kao doktorsku disertaciju temu o Vidovičevom prosvjetno-etičkom pokretu u Jugoslaviji. U svom pedagoškom seminaru na tom univerzitetu dr. Paja Radosavljević, redoviti profesor pedagogije, izlažući nove uzgojne sisteme prikazivao je univerzitetškoj omladini također Vidovičev jugoslovenski etički pokret. Englez je mogao da na izvorima prouči ovaj pokret, s jedne strane jer je sam dr. Radosavljević saradnik pokreta, a s druge jer je taj slušač univerziteta slavista, te je za svoju doktorsku disertaciju nabavio od vodstva pokreta sva godišta pokretovih revija »Novi Čovjek« i »Uzgajatelj«, te štampane publikacije o pokretu. Ovo je po prvi put slučaj da doktorska tema na američkom univerzitetu u pedagogiji obuhvaća pedagoški rad u našoj zemlji. Doktorska je disertacija već gotova, obuhvaća oko 400 strana, te će biti štampana na engleskom jeziku. Time Vidovičev prosvjetno-etički pokret dobiva svjetsko značenje.

Prerod, glasnik za prenovljenje življenja. V številki od 15. junija prinaša naslednje reči: Prijatelji, pomagajte! — Nove gostilne?! — Sveta vojska (pesem). — Kje je krivda? — Javna prošnja. — O gospodarski krizi in treh Dalmatincih. — List v vetru (Ksaver Meško). — Kralj morilcev. — Zapiski Ratajevega Toneta. — Moja setev in žetev. — Zbrana zrna. Ta zrna imajo marsikaj za nadaljnjo propagando. Tako beremo na kratko o Benjaminu Franklinu, izumitelju strelovoda, da je bil odločen abstinent in vegetarijanec. Rojen je bil 1702. leta v Bostonu v Ameriki. Učil se je tiskarstva. Ze kot vajenec je bil mladi Amerikanec izredno močan in nadarjen. Pisal je poučne in politične članke. Nje-

govi tovariši so bili napram njemu slabiči, akoravno so si za zajtrk krepili duševne in telesne moči z dragim alkoholom. Franklin pa je pil mleko, jedel je kruh s surovim maslom in marmelado. Kmalu so ga začeli tovariši posnemati in opustili so pitje dragih alkoholnih tekočin. Njegovi zgledi in nasveti so odmevali po širni Ameriki in njegovi protialkoholni spisi se čitajo še danes. — »Prerod« izdaja »Sveta vojska« proti pijančevanju in nenravnosti. Izhaja mesečno in stane samo 25 Din letno. Sole naj nanj ne pozabijo. F. L.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart. Tvrška Herder & Co. v Freiburgu im Breisgau je pričela sestavljati novo izdajo omenjenega »leksikona. Izdajo izvrši v zvezi z mnogimi strokovnjaki, univerzitetnimi profesorji in drugimi po naročilu »Nemškega instituta za znanstveno pedagogiko v Münstru na Westfalskem«. Vodstvo ima dr. Josef Spieler. Izide v dveh zvezkih s približno 2624 stranmi. Doslej je izšel I. zvezek z besedilom »Abendgymnasium bis Kinderfreunde«. Prvi zvezek stane v platnu vezan 32 Mark. V leksikonu je na kratko sestavljeno, kar je za pedagogiko bistvenega in veljavne pomena. Seveda so upoštevani problemi iz zadnjih let. Obenem so navedena druga znanstvena polja in je vse sistematično urejeno, da izpopolnjuje starejša leksika, kakor Roloffovega iz l. 1916. Knjiga je važen kazipot za vse teoretične in praktične vzgojne stvari in posebno za pisatelje, urednike in druge duševne delavce, ki se morajo ozirati na vzgojstvo.

Moderni leksikon »Der große Herder«. Novi tip za pregled znanstva. 4. izdaja, 12 zvezkov in svetovni atlas. Vsak zvezek (knjiga) obsega 52 pol ali več kakor 800 strani. Stran je dvostolpna in ima 66 vrst. Zemljevidni zvezek bo obsegal 80 zemljevidov poleg mnogih tabel in statistik. Prvi termin izdaje je v poletju 1931, potem sledijo letno dve do tri knjige, zadnji krog l. 1936. — Starejši leksikoni, ki so izšli po l. 1890 in imajo najmanj 4 zvezke, se do preklica zamenjajo. — Leksikon »Der große Herder« se dobiva tudi na razne mesečne obroke. — Poskusni zvezki po 16 strani se dobijo brezplačno. Pri predplačilu stane skupaj 300 M. Naroča se pri tvrdki Herder, Freiburg im Breisgau.

Izvestje škofijske klasične gimnazije v št. Vidu nad Ljubljano o šolskem letu 1930/31. Izdalo ravnateljstvo. Izvestje obsega šolska poročila o učiteljskem zboru, učnem načrtu itd. Za uvod je postavljeno daljše poročilo o proslavi 25 letnice zavoda.

Radio Ljubljana. Ilustrirani tednik za radiofonijo. Naročnina četrtletno 40 Din, celoletno 140 Din. Posamezna številka 4 Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Mahničeva 12. V številki od 25. julija je nadaljevanje in konec članka prof. Niko Kureta »Bistvo in organizacija šolskega radia.

Zapiski

Desetletnica kraljevega dela. Aleksander I.

Dne 17. avgusta je kraljevina Jugoslavija praznovala 10 letnico vladanja Nj. Vel. kralja Aleksandra I. V tej dobi so bili postavljeni trdni temelji narodnemu in državnemu edinstvu Jugoslavije. Poleg velikega napredka in za bodočnost pomenljivega dela na vseh poljih, se je posebno veliko izvršilo v področju prosvete. Šolstvo je povsod prišlo do novega razvoja. Kralj Aleksander je že o priliki svoje ženitve osnoval poseben fond za narodno prosveto. Iz lastnih sredstev je dvignil domove za jugoslovanske dijake.

V grbu in imenu Jugoslavije je utisnjen simbol sloge, torej naše skupno delo za državo. Z manifestom od 6. januarja 1929 je kralj odločno predstavil svoje dolžnosti pred narodom in zgodovino, zato mu kličemo ob tej proslavi: Živel kralj Jugoslavije Aleksander I.

* * *

Anton Dokler, 60-letnik. Ravnatelj moškega učiteljsišča v Ljubljani, gospod Anton Dokler, je praznoval dne 11. junija šestdesetletnico rojstva. Rojen je bil 11. junija 1871 v Višnji vasi pri Celju. Obiskoval je celjsko gimnazijo in dovršil srednjo šolo v Novem mestu. Univerzo pa je obiskoval na Dunaju, kjer je posebno študiral klasično filologijo. Iz teh študij je pomnožil slovensko literaturo. Izdal je slovarček k Sedlmayerjevi izdaji pesnika Ovida, nadalje komentar k Ciceronovim govorom proti Katalini in prevedel Salustovo »Vojno zoper Jugurto«. Posebno važno je njegovo delo »Grško-slovenski slovar« (1915). Kot vesten in dobrototen ravnatelj posveča največjo skrb učiteljsiščnikom. Želimo, da bi mogel še mnogo let delovati s toliko uvidnostjo in očetovsko ljubeznijo.

Profesor dr. Anton Breznik, 50-letnik. Kdor poučuje mladino, ve dobro, kako potrebno je, da se ji podava zanesljiv

jezikovni pouk. Vedno je skrb za zanesljivost v slovnici in pravopisju. Pri tem pouku se največkrat spomnimo na uglednega gospoda profesorja dr. A. Breznika iz škofijske klasične gimnazije v Št. Vidu nad Ljubljano. Rojen je bil dne 26. junija 1881 v Ihanu pri Domžalah, študiral je na gimnaziji v Ljubljani in potem slovansko filologijo v Gradcu. Po kratkem dušnem pastirstvu na deželi je prišel za profesorja slovenskega jezika na sedanjem mestu. Tu je spisal veliko razprav o raznih poglavjih in bistvenih sestavah slovenskega jezika. Nas je posebno zanimala razprava o »Razvoju novejšje slovenske pisave po Levčevem pravopisu« (v Dom in Svetu 1913—15), ker smo želeli mnogo let, da bi se čimprej definitivno uredila slovnica in slovenski pravopis. To nam je g. Breznik praktično podal s preuredbo Janežičeve Slovenske slovnice za srednje šole. Dobili smo leta 1916 samostojno Breznikovo slovnico, ki je doslej izšla v treh izdajah. L. 1920 pa je izšel za praktično dopolnilo njegov »Slovenski pravopis«, po katerem se sedaj največ ravnamo. Poleg znamenitih znanstvenih razprav, ki so izšle v »Dom in svetu«, »Času«, v Jagičevem »Arhivu« in drugod, je priobčil za šole še poseben članek »O slovenski izreki« v »Slovenskem Učitelju« l. 1923, str. 4, 43, 58 in l. 1924, stran 4 in 44. V tej razpravi je obširno pojasnil izreko I—v in napravil s tem konec razni zbežanosti v izgovarjavi. Tudi je predstavil, kako imajo drugi narodi težka vprašanja glede enotne izreke. Posebno je še tu poudarjal, kako je razširjen med vsemi narodi polglasnik. Tako smo prejeli v roke pomenljive razrešitve o naši pravilni izreki ter se lahko ponašamo, da podajamo v šoli po zaslugah jubilaranta temeljito kultiviran jezik. Naj mu da Bog še nadaljno vztrajnost in srečo v drugih izsleditvah v slovenščini in slavistiki. F. L.

V čem grešimo nad našimi otroci. Znani otroški zdravnik v Berlinu, profesor Ba g i n s k y, je povedal na seji

društva za gojitev zdravja na šolah več zajemljivih reči o domači vzgoji. Mnogo kratni razgovori o preobremenitvi šolskih otrok niso po njegovem mnenju nikakor ne na rovaš šole postavljati. Dostikrat pride v šoli to k izrazu, kar je že davno tičalo v kali, ali pa bilo prinešeno z napačno vzgojo iz domače hiše — telesno in duševno. Veliko se greši s prehrano. Otroci — mislim na one, ki že več niso pri prsih — dobijo preveč mleka. Nekateri starši dajo otrokom od četrtega do petega leta še mlečno steklenico. Najprej naj otroci prav jedo in potem šele uživajo mleko, namesto da se v prvi vrsti držijo samo na mleko. Preveč užitega mleka napravi zaspane in blede otroke. Hrana naj bo preprosta in naj nima preveč sladkarij. Posebno škodljiva je znana manija za utrjevanje, ki pusti otroka, da pozimi skoraj neoblečen leta po cesti, da spi vedno pri odprtem oknu in če mogoče v nezakurjeni sobi. Otrok se gotovo ne sme pomehkužiti, a pred pretiranim utrjevanjem je enako svariti. Nič manj je svariti pred nezmernim udejstovanjem v športu. Deviza je, držati modro mero. Najbolje ravna oni, ki otroke vedno in vedno ne zdravijo, temveč jih pusti bolj prosto vzrasti. Tudi glede duševne vzgoje je marsikaj želeli. Otrok se ne sme čutiti, da je središče v hiši, on se mora poleg pažnje na individualnost, učiti ubogati. Telesne kazni ne zavrača Baginsky, ako jo izvršujejo starši, iz šole jo je pa brezpogojno odpraviti. Ko otrok že obiskuje šolo, je najvažnejša naloga domače vzgoje, da se otrok navadi na meko rednost. Seveda morajo starši sami dajati dober zgled. F. L.

Predlogi za izpremembo v kazenskem zakonu za mladoletnike v Nemčiji. Mladinsko skrbstvo v Nemčiji je stavilo predloge, s katerimi zahteva, da se o sodnih razpravah, ki obravnavajo stvari o mladoletnikih, do gotovih let le omejeno poroča v časopisju. Zahteva se obenem preureditev zakona v toliko, da se v listih samo kratko poroča, pa naj je obsojen mladoletnik katerekoli starosti.

Knjižnica za slepce. V Londonu imajo nacionalno biblioteko za slepce. Knjiž-

nica šteje več tisoč zvezkov Braillovega sistema, med njimi 1700 knjig, ki so ji bili izročeni od oxfordske univerze.

Teh 1700 zvezkov — po večini rokopisi — so tvorili jedro prve knjižnice, ki so jo na Angleškem osnovali za slepe študente. Ustanovljena je bila pred 35 leti v Oxfordu; v tisti dobi je bil na univerzi mlad slepec, ki je hotel nadaljevati svoje visokošolske študije, pa si ni mogel preskrbeti knjig. Zato je sklenil, da temu zlu odpomore. Zainteresiral je številne merodajne osebnosti za svoj načrt, zbral je dobrovoljce, ki so prevedli v Braillov sistem najglavnejša klasična grška in latinska dela, literarne angleške in tuje knjige, teološke in pravne razprave. Med temi dobrovoljci, ki zaslužijo vse občudovanje je bila neka dama, stara 93 let. Omembe vredno je tudi delo mis Julije Wickham, ki je predelala 150 zvezkov in našla sredstva, da je prevedla v Braillovo pisavo stare anglosaške in gotske tekste, kar je nekemu slepcu Georgu Bakerju toliko koristilo, da je kot četrty študent na oxfordski univerzi dosegel najvišjo diplomu za britski jezik in literaturo. Odtlej je s pomočjo te knjižnice še več slepcev doseglo univerzitetne časti.

Na Turškem. Neka turška učiteljica je bila odslovljena iz službe, ko je učna uprava doznala, da se je udeležila tekme za lepotico.

Za ozdravljenje našega ljudstva. Načelnik ljubljanskega okraja, g. dr. Andrejka je poslal županom svojega okraja sledečo času jako primerno okrožnico.

»Že s svojim razpisom z dne 20. junija t. l., sem poslal županstvom okrožnico g. bana dravske banovine, ki priporoča v teh resnih in gospodarsko kritičnih časih splošno štednjo v občinskem gospodarstvu in znižanje občinskih doklad v prihodnjem proračunskem letu.

Načelo plošne štednje pa veleva tudi prebivalstvu, da se samo omeji na najpotrebnejše izdatke in da opusti odslej vse, kar bi pomenilo brezplodno trošenje ljudskega denarja. Tu sem spada predvsem čezmerno pohajanje v gostilne in prirejanje plesnih veselice, ker se, ka-

kor znano, le preveč razsipa težko pridobljeni denar, ter dogajajo radi preobilo užitih alkoholnih pijač pogostoma obžalovanja vredni izgredi.

Dolžnost, ki mi jo nalaga zakon o notranji upravi, da skrbim za gospodarsko, socialno in kulturno blagostanje prebivalstva svojega okraja, me sili, da omejim to brezplodno in škodljivo veseljačenje, popivanje in zapravljanje v gospodarsko tako kritičnih časih. Zaradi tega dajem na splošno znanje, da bom odslej prošnje za prirejanje veselice in za podaljšanje policijske ure brezpogojno odklanjal in dovoljeval le take prireditve, ki imajo v resnici vzgojen ali humanitaren namen, n. pr. poučna predavanja, prireditve resnih gledaliških iger in podobno. **Prenhati mora razvada, da se za dozdevno podpiranje na sebi koristnih smotrov prirejajo plesi in veselice, ki trajajo pozno v noč in škodijo ljudskemu zdravju, morali in blagostanju več, kakor prinaša koristi namen, pod kojega krinko se prirejajo.**

Pa tudi pri onih prireditvah ki sem jih izvzel iz teh omejitev, se mi mora dotična prošnja poslati tako pravočasno, da bom lahko poizvedoval o primernosti prireditve in zanesljivosti prirediteljev. Zato je potrebno, da so take prošnje vsaj 10 dni pred prireditvijo vložene pri okrajnem načelnstvu. Vse prošnje, ki prihajajo prepozno, bom iz tega formalnega razloga kratkomalo zavrnil, pa naj si bodo sicer utemeljene.

To dajem na obče znanje vsemu prebivalstvu in zlasti tudi prizadetim družtvom.«

Okrajni načelnik: **Dr. Andrejka**, s. r.

Svetovni šolski teden proti alkoholu. Kakor v Nemčiji in v mnogih drugih državah, se bo tudi v Avstriji od 26. do 31. oktobra 1931 praznoval svetovni šolski teden proti alkoholu. Ker je vzpodbuda izšla iz Avstrije, je pričakovati, da bodo posebno vse avstrijske šole izbrale te dni ter s posebnim poudarkom vplivale na protialkoholno vzgojo mladine.

Kaj treba rodbinam. Dandanes zahtevajo razne prilike, da mož ne more biti samo pri rodbini. Razno gospodarsko delovanje in društveno udejstvovanje ga

spravlja proč od rodbine; nič manj mnoge zabave. Zajemljivo sodbo o tem je izrekel prezident Češkoslovaške Masaryk s sledečimi besedami: »Po mojem mnenju gre zdaj za očeta, ne pa za mater. Našim rodbinam manjkajo v prvi vrsti očetje. Mi možje imamo različne vzroke in zavijamo jih v filozofsko modrovanje, da se lahko umaknemo pravemu rodbinskemu življenju. Mož toži, da nima pravega domačega ognjišča, toda navadno je sam kriv, ker ga noče imeti. Govorim o inteligenci, ker med delavstvom ne živim. In baš pri inteligenci vidimo, da mož rad uhaja iz rodbine. Komaj odloži žlico, mora v družbo tovarišev, češ, da je potreben počitka in razvedrila. Komaj se vrne, gre zopet z doma v kavarno, gostilno, kino ali kamorkoli že. In tako življenje rodbinskih očetov je v resnici večinoma gostilniško življenje. To je res in zato pravim, da potrebuje rodbina moža, otroci pa očeta. Govori se vedno, da je žena že po naravi ustvarjena za to, da postane mati in materinstvo se proglašajo za sveto. Ne trdim, da ni, toda sveto je tudi očetovstvo in ne morem razumeti, zakaj bi bila ženska po naravi bolj ustvarjena za mater, nego možki za očeta. Oba imata enake dolžnosti v rodbini. Mož ima pa krepkejšo mišico, zato se svojih dolžnosti ogiblje in išče vzvišene razloge za to, da ni v rodbini to, kar bi moral biti.«

Iz III. mednarodne konference za učni film. Za pravo uporabo filma v šolah se je vršila na Dunaju konferenca, katere se je udeležilo 330 zastopnikov iz 21 držav. Enotnost se je dosegla med zavodom za filme v Rimu in Bazlu in s tem mednarodno jamstvo. Jasno je postalo, da je mogoče izvrševati pouk v razredu le z ozkim filmom. Dunajske psihološke preiskave o pouku s filmom so našle izredno zanimanje, enako poskušnja s filmom pred učenci dunajskih šol vseh kategorij. Za poseben uspeh konference je zaznamovati, da se je postavila pozitivna znanost za film in postavil temelj za ožje sodelovanje kulturnih filmov med posameznimi državami. Predavanje ravnatelja dr. Joachina iz Zeissovih zavodov v Drezdenu je bilo z navdušenjem

sprejeto. On je pokazal prestavo glasu v svetlobo pri tonskem filmu in to z majhnim aparatom, da se ga lahko spravi v ročni kovček. S konferenco je bila združena bogato opremljena razstava šolskih priprav za film. Na zborovanju so bili sklenjeni važni sklepi o sodelovanju učiteljstva, o izvedbi tečajev za učiteljstvo, o industriji aparatov i. dr. Učni filmi naj ne bodo samo za šole, temveč tudi za odrasle. F. L.

»Koroški slovenski študent«, Ena velika družina smo vsi Slovenci. Celota, živ organizem, občestvo. Kar boli mene, boli tebe; kar je tebi drago, je meni ljubo. Eden za vse, vsi za enega. — Zato vem, da bo zanimalo širšo slovensko javnost, zlasti vzgojitelje slovenske mladine, če priobčim, kaj čuti koroški slovenski študent, ki mu ni dano, da bi se izobraževal na podlagi svojega slovenskega materinskega jezika. Lep kos tragike koroškega slovenstva se zrcali iz naslednjih besed. Zapisal jih je koroški slovenski dijak, ki študira na celovški gimnaziji: »Planika, ki raste na trdi skali v zdravem zraku naših gora, se iztrga in presadi doli v dolino, v nezdravi, radi dima in prahu pokvarjeni zrak. Bo-li rastla, zelenela? Ne, gotovo bo hiralala, venela. Takšni planiki je popolnoma sličen koroški slovenski študent. — Pod očetovo streho, pod vodstvom matere, bratov, pod vplivom domače okolice najde kot otrok prve steze v človeško družbo. Priuči se materinščini, ustvari si pojem doma, sorodstva. Svet preko soseščine mu je še neznan, tuj.

Nato se otrok poda v šolo, kjer ga učitelj vpelje polagoma v višje potrebe življenja izven domače hiše, v življenje domovine in širše kroge ljudi. Te ga mu pa ne pokaže več v materini besedi, ampak v tujem jeziku. Otrok, vajen samo materinščine, zdaj takoj začuti nekak neprestopen prepad med učiteljem in samim seboj. Kratkoterminalno: učitelj mu je tuj, njegove besede mu ne segajo do srca, so mu tuje, in sploh vsa vzgoja, šola mu je tuja. Ne čuti z učiteljem, nima ti-

stega zanimanja, tistega veselja do uka, ki se rodi in vzraste samo v topli zemlji domače besede. Otrok torej v uku zaostaja, mora zaostajati.

A ni še popolnoma izruvan iz domače zemlje. Saj še vedno doni na njegova ušesa domače govorice mili glas, saj se še vedno igra in veseli na istih travnikih, med istimi tovariši, kot se je igral prej, in saj še vedno priliva bujno rastočemu drevesu njegovega življenja materina ljubezen.

Prišel pa je dan za vsakega izmed nas, ko se je podal v mesto študirat. In zdaj smo se zopet vrnili v isto tuje mesto, stanujemo v tujem zavodu, hodimo v isto tujo šolo. (Pričujoče je bilo napisano ob nastopu novega šolskega leta 1930/31).

Kako nekako čudno tuj je naš zavod. Slovenska govorica v zavodu je prepovedana, op. priobč.) Prav nič ni domačega duha notri. Tuja je molitev, v tuji besedi ti zapovedujejo predstojniki, tuji sošolci te obdajajo. In kje je tisti družinski duh, katerega smo bili vajeni doma? Tudi naša šola je tuja, enostranska. Kako naj raste v takšnih razmerah naš študent harmonično, vsestransko? Vsi zunanji pripomočki k tej njegovi rasti se zatirajo, so prepovedani.

Kako naj pobožno moli v tuji besedi? Vajen je moliti tako, kakor ga je učila mati, slovenski. Te besede mu segajo tako globoko do srca, tu notri lahko položi vso svojo pobožnost. In slovenska cerkvena pesem, kako mu povzdigne srce k Bogu. Saj mu je dal On sam ta jezik in Njegova volja je, da Ga moli v svoji besedi, mu poje čast s svojo melodijo. Tu pa komaj prestopi kot prvošolec prag zavoda, že naj bi molil nemški, pel nemško pesem, katere besedilo večkrat še razume ne. Radi tega tudi nehote izgubi veselje do molitve.

Predstojniki naj bi mu zastopali mesto staršev. Pa kako naj jim prvošolec zaupa, ko čuti kar pri prvem spoznanju med njimi in med seboj nekako oddaljenost, ko manjka tista nujno potrebna vez, ki naj bi vezala obojna srca, kakor veže srce otroka s srcem materinim, namreč: domača, slovenska beseda. —

Pa šola? Tu se mora slovenski fant učiti tujih jezikov na podlagi drugega tujega jezika, nemščine, katerega čestokrat še dobro zna ne.« —

Kako srečna je slovenska mladina, ki se sme in more izobraževati in vzgojevati na podlagi materinščine! Kako prav so imeli naši pesniki in pisatelji, ki so poveličevali domače govorice mili glas! Kako bol in kako hrepenenje po materinščini čuti slovenski dijak, ki so mu vzeli možnost izobrazbe na podlagi materinščine! Oropali so ga ene najprijodnejših človeških pravic! K. S.

Nekaj cvetk koroške ponemčevalne šole. Ko so pred dobrimi šestdesetimi leti uvedli na Koroškem tzv. utrakvistično, v resnici psevdo- ali laži- utrakvistično šolo, so ljudje z nekim naravnim instinktom brzo zaslutili, kake posledice bo to imelo in so rekli: »Zdaj se bo pa Koroška ponemčila.« Žalibog, njih slutnja jih ni varala. Poleg nemške kolonizacije v srednjem veku Slovencem na Koroškem še nobena stvar ni toliko škodilo kot ponemčevalna laži- utrakvistična, v resnici nemška šola. Koroško vse premalo poznamo. Koliko jih je, ki vedo, da je bila Koroška pred šestdesetimi leti južno od Svinje planine (2058 m), južno od Magdalenske gore (1058 m), južno od Osojskih Tur (1069 m) in južno od Dobrača (2167 m) še trdo slovenska? To je, da ljudstvo na tem ozemlju z redkimi izjemami sploh ni znalo nič nemško. Nemško so znali samo tisti, ki so šli v nemški del dežele služiti, za silo so znali nemško dosluženi vajaki. Vse ostalo ljudstvo na deželi je bilo trdo slovensko in so se morali ljudje v občevanju z Nemci, če je n. pr. kak Nемец po kupčijskih poslih prišel v slovenski del dežele, posluževati tolmačev. Ljudje, ki zdaj živijo, so že skoro vsi pohajali utrakvistične šole. A očetje in matere ljudi, ki zdaj od starosti umirajo, so bili trdo slovenski, z malo izjemami popolnoma nevešči in nezmožni nemškega jezika. Z drugo besedo: Slovenski Koročan je bil še pred 60 leti trdo slovenski.

Po tem dolgemu, a kakor se mi zdi, potrebnem uvodu, nekaj cvetk sedanje

koroške ponemčevalne šole. — Obiskal me je 12 leten, nadarjen dečko. Hodi v »utrakvistično«, po krivici imenovano dvojezično šolo. Dam mu čitati slovensko knjigo. Čita dokaj dobro. »Kje si se naučil slovensko brati,« ga vprašam. »Doma,« mi odgovori. »Doma?« ga vprašam, »ali se nisi naučil v šoli?« »Kar sem se naučil v šoli, sem že davno pozabil.« — Skoro smešno, še v šolo hodi, pa je že davno pozabil, kar in kolikor se je naučil v šoli slovensko čitati. In vendar je popolnoma resnično. Samo prvo in deloma tudi drugo — a samo deloma, ker v drugem šolskem letu se mora slovenski otrok na Koroškem učiti tudi že nemško čitati in pisati — se uči slovenski otrok na Koroškem slovensko brati in pisati.

V »Koroškem Slovencu« je pisal slovenski kmet iz Sel — Sele so planinska, narodnozavedna slovenska župnija in občina ob severnem vznožju oz. pobočju Košute, dve uri in pol hoda nad Borovljami, 951 m visoko: »Imam sina, ki hodi tretje leto v šolo. Dobro se je učil, že ob koncu prvega leta se je toliko naučil, da je precej dobro bral, pisal in računal. Sedaj pa se mi zdi, da zna skoraj manj kot prej. Prej je slovenske črke dobro znal, sedaj jih je pa že veliko pozabil in piše v eni besedi nekatere slovenske, druge nemške.«

Žalostno, pa resnično. Slovenski otrok na Koroškem zadevno slovenskega branja in pisanja že tretje šolsko leto zopet pozabi, kar se je naučil prvo in drugo šolsko leto. Če ne še tretje, pa naslednja leta, saj se od tretjega pa do osmega šolskega leta uči v šoli izključno nemško. Slovensko računati pa se v šoli sploh nikdar ne uči. Zato na Koroškem ljudje računajo samo nemško, ker so se v šoli učili računstva samo v nemškem jeziku. Če bi se doma ne naučil, bi slovenski otrok na Koroškem niti šteti ne znal po slovensko.

Protinaravna, lahko rečemo: nemoralna ponemčevalna šola na Koroškem ne da slovenskemu otroku nikakega veselja do slovenskega branja. Saj je vsled ustroja koroške šole slovenskemu otroku slovensko branje prava muka. Nekemu

trinajstletnemu dečku, ki je bil v šoli prav dober učenec, sem posojeval »Vrtec«. V štirinajstih dneh ali v enem mesecu ga mi je redno vrnil. Mislim sem, da je prebral vsako številko. Pozneje pa sem zvedel, da lista sploh ni čital, marveč ga je imel nekaj časa doma, potem pa mi ga je ob zahtevanem času prinašal zopet nazaj.

Neko dekle, v šoli je bila med najpridnejšimi, je s 14 leti izstopila iz šole. Časih ji posodim kako slovensko knjigo. Pa se ji upira slovensko branje. Pravi, da nemško še enkrat tako hitro čita in da lažje čita nemško. Slovensko čitanje ji je prava muka. Vzrok: šola! — Neki deček, bil je pred izstopom iz šole, torej že blizu 14 let star, je v cerkvi med mašo naprej molil sv. rožni venec. Bilo mu je naročeno, naj moli še litanije Jezusovega Srca. V šoli je bil jako dober učenec, a te litanije je molil kakor otrok, ki se uči prvo leto čitati. Zatikalo se mu je in ustavljalo, tako da kar ni prišel naprej in nam je bilo vsem mučno. Prepričan sem, da ko je prvo ali drugo leto hodil v šolo, da je bolje čital slovensko, nego zdaj ob izstopu iz šole. Toda otrok ni kriv, če tako slabo čita slovensko, kriva je nemoralna, skoro bi rekel zločinska ponemčevalna šola! — Po vsem tem vsakdo razume, zakaj mladi slovenski rod na Koroškem, ki izstopa iz šole, nima veselja za slovensko branje. A Nemci baš to hočejo! Oni nočejo, da bi se slovenski otrok preveč naučil slovensko čitati. Oni nočejo, da bi koroška slovenska mladina čitala slovensko! Oni hočejo to mladino in s tem koroške Slovence sploh sebi asimilirati, ponemčiti!

In jasno je, če koroški slovenski otrok ne zna slovensko čitati, zna t e m m a n j slovensko pisati. Kajti od vključno tretjega šolskega leta dalje piše v šoli samo nemško. Zato vidimo na Koroškem, — onim, ki ne poznajo razmer, se zdi to čudno, skoro nerazumljivo, in v resnici je to nekaj nenaravnega, a je zopet posledica nenaravnega ustroja koroške šole vidimo čuden pojav, da na Koroškem Slovenci skoro vsa pisma in karte pišejo v nemškem jeziku! Tako so se naučili

v šoli in drugače ne znajo. Niso oni krivi, kriva je šola, ali še bolj pravilno: krivi — vidimo čuden pojav, da na Koroškem usilili to zločinsko, ničvredno ponemčevalno šolo. In gotovo je tole: ali mora propasti ta šola, ali pa bodo propadli Slovenci na Koroškem. Kajti ponemčevalna koroška šola je najhujši sovražnik koroškega slovenstva.

V celovski okolici, od Tinj pa gori do Celovca in do Magdalenske gore, v trgih in mestih pa so šole samo nemške. V teh šolah pa se slovenski otrok sploh nikdar ne uči slovenskih črk in slovenska knjiga mu je za vse večne čase zapečaten s sedmimi pečati! K. S.

Kaj je s kritiko? V Franciji je zbral neki Prod'homme dvajset nesporno dobrih del, ki so ponos francoske književnosti ter je poiskal vse, kar so pisali kritiki, ko so izšla ta dela. Sestavil je kratko antologijo iz teh kritik od Corneillovega Cida do Flaubertove Gospe Bovary. Zabavno je čitati, kako so vsi priznani sodobni kritiki, seveda na glasu kot »strokovnjaki« in »avtoritete«, ta dela raztrgali in odklonili. Hvalili ali priznali so njih književno vrednost samo drugovrstni in tretjevrtstni ocenjevalci, ki kot kritiki sploh niso bili znani. Tako razumno so »avtoritativni« kritiki presojali, da so danes mojstrska dela stavili globoko pod druge sodobne spise. — Ta nekoliko hudomušna Prod'hommeova antologija je vzbudila mnogo veselosti in pomislekov pri širšem občinstvu, ki poprašuje, kaj je prav za prav s kritiko. Ali ni vse skupaj humbug? André Thérive, sedanji kritik augur, odgovarja v »Tempsu«, da takratna kritika še ni imela popolnih metod za razločevanje bistvenega od slučajnega in trajnega od malotrajnega itd. Nezadovoljni avtorji, ki jih kritiki niso priznali in »raztrgali«, se lahko še vedno smehljajo nad takim mišljenjem. Kdo pa more jamčiti, da bodo čez sto let današnje metode popolne? Kdo naj se še spozna v bleščečih vrtincih umetnosti? Nobeno »trganje« ni absolutno veljavno. Danes raztrgan, a jutri priznan, pa tudi narobe. Zato je s kritiko vsekakor križ!

